

SOMRURALS

Revista de la pagesia i la ramaderia de Ponent

La lluita de ramaders i integradores per sobreviure en un sector porcí saturat.

Veus expertes: Mossos d'Esquadra, Josep Antoni Romia i Galdric Mossoll.
La cria del caragol a Lleida, un petit sector opac que no pot competir amb l'estranger.

Qualitat a cop de segell.

Entrevista a Vanesa Freixa, dinamitzadora i activista.

L'inexplicable cultiu residual de lavanda entre els pagesos de Ponent.

El tímid salt de la somera al tractor que va revolucionar el camp lleidatà.

Coordinació:

Francesc Florensa

Redacció:

Albert González

Miquel Andreu

Xavier Franch

Disseny gràfic:

Adrià Martí

Fotografia:

Albert González

Xavi Minguela

Correcció:

Roger Berengué

Departament comercial:

Francesc Florensa

Antonio Moriana

President:

Emili Farré

Imprimeix:

GRAFIX DIGITAL

Av. Mediterrània, 34 P. I. Golparc

25241 GOLMÉS (Lleida)

Dipòsit legal

L-717-2022

Edita:

Associació Cultural Garriguena

de Comunicacions

C/ Nou, 2 2n · 25400

LES BORGES BLANQUES

Telèfon: 973 14 24 20

somgarrigues@somgarrigues.cat

Amb el suport de:**(≡) ACPC**Associació Catalana
de la Premsa ComarcalGeneralitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència****SUMARI****VEUS EXPERTES**

Escriuen Mossos d'Esquadra,

Josep Antoni Romia i

Galdric Mossoll.

Pàgines**7-11****REPORTATGE**

La cria del caragol és minoritària a Lleida, tot i que a la província hi ha un gran consum. Es tracta d'un sector molt opac.

Pàgines**25-29****ANÀLISI**

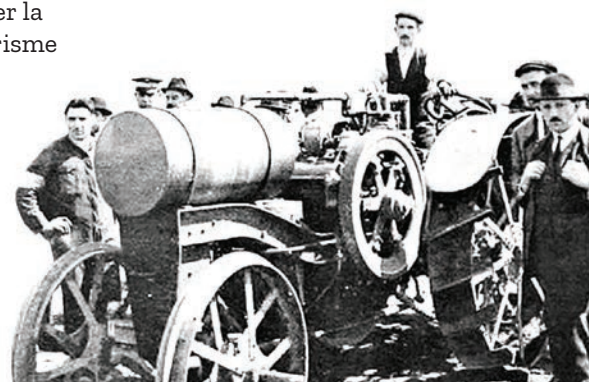
La producció agroalimentària compta amb un important nombre de segells de qualitat.

Pàgines**35-37****REPORTATGE**

El cultiu de la lavanda és totalment residual a Lleida, tot i les enormes possibilitats que té.

Pàgines**47-51****VINTAGE**

El salt del sector primari del ruc al tractor va ser lent, marcat per la guerra i un cert conservadorisme entre els pagesos.

Pàgines**58-61****REPORTATGE**

El sector porcí està cada cop més saturat i les integradores tendeixen a comprar-ne ara per tenir-ne més control.

Pàgines**12-21****PUNT DE VISTA**

La verema presenta resultats òptims de qualitat, però la manca de pluges torna a castigar les finques de secà.

Pàgines**30-31****ENTREVISTA**

Parlem amb Vanesa Freixa, activista i dinamitzadora rural, crítica amb el sector convencional.

Pàgines**38-42****NOTÍCIES**

Resum de fets de l'actualitat agroramadera dels últims tres mesos.

Pàgines**53-55**

Porca realitat

El món rural està canviant de forma accelerada. Ens ho diu l'activista muntanyesa Vanesa Freixa, que, malgrat tenir detractors, ens dibuixa el panorama d'una pagesia intensiva fent equilibris. La necessitat d'augmentar producció per ser competitius, la seva concentració en poques mans, la necessitat de grans inversions que hipotequen el futur i unes normatives cada cop més farragoeses i restrictives estan configurant un nou mapa. El sector porcí està vivint de prop una saturació productiva de difícil sortida i, darrere, sembla seguir la resta de la producció agroalimentària.

Televisió de Catalunya va sorprendre (i empipar) el sector porcí català amb l'emissió a principis d'any d'un treball periodístic que denunciava la ingent producció càrnia al nostre país. Sota el suggerent títol de *Porca Misèria*, els autors del documental van fer una radiografia titllada per molts de parcial i tendenciosa. És cert que aquest treball obvia la gran complexitat del sector porcí, però parteix d'una realitat en la qual tothom està d'acord: la producció es troba als límits. El mapa de granges està literalment saturat a Catalunya, tant a conseqüència d'un ràpid augment del bestiar durant les darreres dècades (atret per uns beneficis econòmics suculents), com per unes normatives mediambientals que restringeixen cada cop més la proliferació de noves explotacions. La situació està provocant ara un canvi en el mapa productiu del nostre país, afavorint la concentració de les granges (cada cop més grans i rendibles) en poques mans. Les explotacions familiars, les de tota la vida, aquelles que històricament ajudaven els agricultors a sobreviure, estan desapareixent de mica en mica i venent-se a les grans firmes càrnies. La manca de relleu generacional i la imposició d'un mercat que exigeix una producció mecanitzada i intensiva estan afavorint únicament les multinacionals i els grups d'inversió i relegant el ramader a ser un simple peó.

Aquesta és la crua realitat que ofereix el camp català, no sols en el sector porcí, sinó de forma general en l'àmbit agroalimentari. Els mercats internacionals, la sequera, l'augment de costos

i (novament) la manca de relleu fan que el camp s'aboqui al latifundisme i, en conseqüència, al canvi d'un paisatge que després ocasiona fets com les inundacions i riudes que es van viure a Ponent a principis de setembre.

I, a causa d'aquesta dura realitat, es donen situacions difícils d'entendre, com la incapacitat del camp català a explorar noves vies i emprendre produccions més creatives. Tenim l'exemple de l'espígol, una planta autòctona que, amb una inversió moderada i poca tecnificació, podria arribar a encetar un meló que molt pocs s'hi han atrevit encara. O també l'exemple de la cria del caragol, un producte que malgrat ser altament consumit a les nostres comarques, presenta una producció tan petita que no cobreix ni una ínfima part de la demanda interna (n'hem d'importar del Marroc o Ucraïna). En lloc d'això, s'aposta de forma massificada per les granges de porcs, el cereal, la fruita dolça i nous conreus com el pistatxo. En nom d'una sobirania alimentària que al nostre país es troba en cures intensives i de la preservació d'un model productiu sostenible, tant per al medi ambient i com per a les classes mitjanes, caldria que l'administració intervingués i ordenés els desequilibris del sector agroalimentari català. I això hauria de passar abans que s'arribi a un punt de no retorn, abans que s'extingeixin del tot els petits ramaders o agricultors, els únics capaços de preservar un model més equilibrat, que freni la intromissió de les grans empreses terratinents o els grups inversors disposats a imposar la seva desfrenada realitat.

FÒRUM
DE L'OLI
D'OLIVA
VERGE
EXTRA DE
CATALUNYA

DIMECRES
2 D'OCTUBRE
DE 2024

PRIMERA
EDICIÓ

LES BORGES BLANQUES

FOOD WEEK

CAT
ALU
NYA

PENSAR. DEBATRE. APRENDRE.

Assegurança d'

HERBACIS

**Contracteu ja la vostra
assegurança d'herbació
i emporteu-vos una
bonificació del 5%.**

**CEREALS D'HIVERN, LLEGUMINOSES
I OLEAGINOSES (càrtam, gira-sol i lli llavor)**

- Fins al 31 d'octubre de 2024:
Andalusia i Canàries
- Fins al 15 de novembre de 2024:
resta de l'àmbit

**RESTA D'OLEAGINOSES
(colza i camelina)**

- Fins al 30 de setembre de 2024:
per a tot àmbit.

*Aquesta bonificació s'aplicarà als assegurats que hagin contractat els mòduls 1 o 2 en secà en el pla anterior i renovin aquests mòduls en el Pla 2024-Collita 2025 en les dates establertes.

agroseguro

Extensius

PER SUBSCRIURE LA VOSTRA ASSEGURANÇA, ADRECEU-VOS A: • CAJA DE SEGUROS REUNIDOS (CASER) • MAPFRE ESPAÑA CÍA. DE SEGUROS Y REASEGUROS • AGROPELAYO SOCIEDAD DE SEGUROS S.A. • SEGUROS GENERALES RURAL • ALLIANZ, COMPAÑÍA DE SEGUROS • OCCIDENT • HELVETIA CÍA SUIZA, S.A. • CAJAMAR SEGUROS GENERALES S.A. • MUTUA ARROCERA, MUTUA DE SEGUROS • MUSSAP, MUTUA DE SEGUROS • GENERALI DE ESPAÑA, S.A. SEGUROS • FIATC, MUTUA DE SEGUROS Y REASEGUROS • SANTA LUCÍA S.A. CÍA DE SEGUROS • REALE SEGUROS GENERALES • AXA SEGUROS GENERALES • MGS SEGUROS Y REASEGUROS S.A.

Certis Belchim protegeix les teves oliveres

KDOS®

fungicida per al control de l'ull de gall

Insecticida per al control de mosca

Insecticida per al control de prays

Seguretat en els habitatges i magatzems en l'àmbit rural

Consells de seguretat per a habitatges i magatzems fora del nucli urbà.

Mossos d'Esquadra
Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior

- No deixeu a l'exterior de casa vostra o del magatzem cap eina que pugui facilitar el forçament de panys o d'accessos.
- No deixeu les claus posades al pany ni en cap altre amagatall extern a les portes d'accés.
- Si perdeu les claus, canvieu els panys.
- No deixeu les claus a l'interior del vehicle i tanqueu el magatzem en cas que hi guardeu els vehicles.
- És convenient que tingueu un inventari d'objectes de valor amb el número de sèrie, la marca i el model: en facilita la identificació en cas de robatori.
- Si disposeu d'armes de caça, tingueu-les sempre guardades dins els armers.
- Tanqueu bé tots els accessos quan marxeu o a l'hora d'anar a dormir.
- Reforceu els accessos amb elements fixos, com reixes, portes blindades o panys de seguretat.
- Instal·leu tanques perimetrals o murs resistents.
- Eviteu explicar que us absenteu de casa i no deixeu senyals visibles que facin pensar que sou fora.
- No acumuleu correspondència a la

bústia. Demaneu a algú que us la reculli mentre no hi sigueu.

- Si teniu alarma, connecteu-la sempre.
- Instal·leu temporitzadors automàtics d'encesa dels llums interiors o exteriors.
- La cooperació veïnal pot ser-vos molt útil. Tingueu a mà els telèfons dels vostres veïns més propers i utilitzeu-los en cas de necessitat.
- Assegureu-vos que el vostre ajuntament i els serveis d'emergències de la zona saben on teniu la casa o el magatzem.
- Si veieu gent estranya o vehicles sospitosos pels voltants, truqueu a la policia i preneu nota de les dades que posteriorment puguin ajudar a una possible identificació, com per exemple el nombre de persones, la vestimenta, la matrícula, etc.
- Les dependències policials ofereixen servei les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any.
- Per a qualsevol dubte, podeu trucar a la comissaria de referència de la vostra comarca.
- Podeu presentar denúncies a:
 - **Les dependències policials.**
 - **Mitjançant l'adreça d'internet www.mossos.cat**
 - **En casos concrets, els agents del cos de Mossos d'Esquadra poden recollir un tipus determinat de denúncies al domicili.**

En el cas que sigueu víctimes d'un robatori

- Si sospiteu que hi ha algú a l'interior de l'habitatge o del magatzem, no hi entreu i eviteu l'enfrontament. Aviseu immediatament la policia a través del telèfon d'emergències 112. No toqueu res: l'escena dels fets cal que es mantingui intacta.
- Si veieu els autors, proveu de recordar les dades que pugueu per facilitar-ne la descripció. Si fugen, informeu de la direcció de fugida, però no els seguïu.
- Faciliteu totes les dades que us demani l'operador d'emergències.
- Indiqueu de forma clara com arribar al lloc on sou, el terme municipal, el nom del mas i el nom del camí principal. També pot facilitar l'arribada de la policia qualsevol referència (proximitat a un barranc, una riera, etc.). Si cal, espereu la policia en algun lloc que sigui fàcil de trobar.
- Segons la classe de fets, els podeu denunciar sense necessitat de desplaçar-vos a la comissaria. Els agents us informaran si cal que presenteu la denúncia personalment a les dependències policials.

Si teniu coneixement d'un fet delictiu o en sou testimoni, aviseu la policia: la col·laboració ciutadana és imprescindible per conèixer els delictes i per evitar-ne de posteriors.

Pagès és l'home lliure que cuida, estima i depèn de la terra

La manca de relleu generacional i les conseqüències del canvi climàtic fan cada cop més necessària la contractació d'assegurances. Agroseguro, nascuda fa 45 anys, és la institució que ha permès aquesta possibilitat al pagès català.

Josep Antoni Romia Pujol

Conseller delegat de Segresegur
Director nacional de negociarari PIB Group

El món de la pagesia viu moments convulsos i incerts, tant pel que fa a la seva viabilitat com per la seva continuïtat a causa del poc relleu generacional i un últim actor que s'ha afegit de manera notòria aquests últims temps: el canvi climàtic. En l'última dècada, això ha fet que les inclemències meteorològiques cada cop siguin més extremes, greus i recurrents. **Episodis múltiples de sequera, tempestes, vent i pedra estan provocant greus perjudicis a les nostres explotacions.** Aquesta és una realitat innegable.

Dins del nostre sector, les assegurances agràries i ramaderes tenen un paper fonamental. Ajuden els nostres pagesos a trobar el necessari equilibri entre ingressos i despeses, equilibri que es trenca en el moment d'un sinistre, traduint-se en pèrdues que poden ser irreparables.

Per sort, **comptem amb la possibilitat de l'assegurament a través d'un sistema específic de protecció**, garantit per l'Agrupación Española de Entidades Aseguradoras de los Seguros Agrarios Combinados, S.A., més conegut com a Agroseguro.

Aquesta entitat neix un 17 d'abril de l'any 1980, fa gairebé cinquanta anys, amb l'objectiu d'establir una cobertura tècnica i financerament viable que permeti al sector agrari fer front

als greus danys causats a les produccions per riscos imprevisibles no controlables pel mateix agricultor i de conseqüències catastròfiques. La gran majoria de pagesos en algun moment

de la seva vida laboral hi han tingut algun tipus de relació o vincle quan han decidit contractar una pòlissa amb alguna de les 45 línies d'assegurances tant agrícoles com ramaderes que s'ofereixen.

Durant aquests 50 anys, l'assegurança agrícola i ramadera ha evolucionat favorablement i s'ha

◆ FOTO: Oriol Bosch / ACN

Agroseguro va néixer el 1980 amb l'objectiu d'establir cobertura tècnica i viable

intentat adaptar cada cop més a les necessitats que el sector reclamava, si bé és cert que encara s'hi pot treballar més i ajustar-la per tal que sigui més accessible per pagesos i ramaders.

De fet, **des de totes les parts que intervenen en aquest sistema de protecció es vetlla, any rere any, perquè així sigui, aconseguint que aquest tipus d'assegurances responguin a les màximes necessitats del nostre sector.**

De fet, des del 2017 hi ha hagut un increment en la contractació d'assegurances agràries, fet que denota clarament la necessitat del sector agrari d'estar protegit enfront a la realitat climàtica actual.

Una dada important és que en aquest any passat, el 2023, l'assegurança agrària va batre un màxim històric tant pel que fa al valor assegurat (17.000 milions d'euros), com per les indemnitzacions per sinistralitat, que varen ascendir a 1.241 milions d'euros. Prop d'un 60% de la superfície assegurada va resultar sinistrada,

resultant així l'any de major sinistralitat de la història de l'assegurança agrària.

És en aquests moments quan l'assegurança agrària agafa el sentit pel qual fou creada, i ens adonem de la necessitat d'incloure el seu cost dins dels costos fixos de la nostra explotació agrícola o ramadera.

Durant els meus anys d'experiència, he vist caure moltes explotacions principalment agrícoles, reticents a protegir-se, a prevenir, i que han sofert de forma recurrent l'efecte dels temporals d'estiu acompanyats de pedregades, no podent suportar el cost que això suposa, mentre que d'altres, tenint l'assegurança contractada, han tirat endavant, amb la tristesa de la collita perduda, tot esperant "la pròxima campanya", però podríem dir que han sobreviscut gràcies a la indemnització cobrada d'Agroseguro.

Tots els que ens dediquem al món assegurador hem viscut una progressiva i alhora positiva professionalització de tot el procés i ens hem hagut d'adaptar també a les necessitats que el nostre sistema econòmic i social demanava. No ha estat fàcil: **ajudar el pagès a superar la bretxa digital, fent un acompanyament des del primer moment ha de ser l'objectiu principal de tots els professionals que ens dediquem a l'assegurament del sector primari.**

Cal que la nostra pagesia disposi de totes les eines possibles, perquè tot i les inclemències meteorològiques i altres dificultats que es puguin esdevenir a les seves explotacions, pugui tirar endavant i afrontar cada campanya amb un mínim de garanties. En aquest marc, és obvi que l'assegurança agrària esdevé una eina essencial per aconseguir aquest objectiu.

Des dels meus inicis sempre he apostat i he cregut que l'assegurança no havia de ser un mer tràmit administratiu: ha d'anar sempre acompanyada d'un assessorament tècnic adaptat a cada model de negoci, a cada persona, a cada explotació.

Crec, vertaderament, que **un bon assessorament és essencial en aquests moments en què la informació viatja a la velocitat del so, i no sempre allò que ens arriba per determinats mitjans esdevé la realitat.** Es fan necessaris uns coneixements específics que el nostre sector, en general, no té.

Encetem aquest mes de setembre amb l'inici de contractació de línies essencials per a la nostra zona com són els fruits secs, l'olivera i els cultius extensius, sense deixar de banda una de les línies més importants per a la província de Lleida, com és la de les explotacions de fruita dolça que iniciarà la contractació al mes de desembre. Ens espera un final d'any intens i ple d'oportunitats a tots plegats: **el sector primari és fort, resiliència i a poc a poc ha d'evolucionar cap a les noves tendències de mercat i així poder fer front als nous temps amb garanties d'èxit.**

Des del 2017 hi ha hagut un increment de les assegurances agràries

Com passen la set els arbres?

Amb la sequera és important conèixer com funciona la natura i maximitzar el seu consum d'aigua.

Galdric Mossoll Clos

Tècnic de Comunicació del CREAM
Biòleg ambiental i fotògraf de natura

L'aigua és un recurs vital per a tots els organismes vius, i els vegetals no són una excepció. Molts animals poden desplaçar-se per aconseguir aigua, però la gran majoria de les plantes estan arrelades a terra, cosa que ha fet que se les hagin hagut d'empescar per aconseguir i guardar l'aigua de formes inimaginables.

Com tots i totes sabem, els vegetals es caracteritzen per fer la fotosíntesi, una reacció fotoquímica que es du a terme a les parts verdes de les plantes (normalment a les fulles i algunes branques). Consisteix en la combinació d'aigua (que s'absorbeix per les arrels) amb diòxid de carboni. Aquesta mescla reacciona gràcies a l'energia solar i produeix glucosa (que pot derivar en fusta, fulles i fruits) i oxigen. Així doncs, **els vegetals juguen un paper fonamental a la Biosfera ja que absorbeixen diòxid de carboni, emeten oxigen i mobilitzen aigua, del sòl a l'atmosfera**. En aquest reportatge parlarem de com beuen aigua les plantes i de com s'ho fan quan ja no en queda.

Com beuen aigua les plantes?

Pel que fa a la mobilització de l'aigua, les plantes actuen com unes bombes de buit: succionen l'aigua del substrat i la transporten fins a les fulles, on una petita part s'utilitza directament en la fotosíntesi i la major part s'evapora -a través dels estomes, uns

petits orificis a les fulles-. Ara bé, les arrels no tenen la capacitat de xuclar, com fem nosaltres quan ens bevem un refresc amb una palleta. Curiosament, aquesta acció s'inicia a l'altra punta de la planta, a les fulles! Us ho expliquem amb més calma.

Quan l'aigua de les fulles

s'evapora desapareix generant un buit. Aquest buit genera una tensió (com si estirassin amb una corda des de fora) que comporta que l'aigua d'una mica més avall entri a la fulla per ocupar l'espai

restant. Gràcies a l'elevada cohesió entre les molècules d'aigua, aquest petit moviment contra la gravetat (estem parlant de pocs micròmetres) es va reproduint a través de tots els branquillons, branques i tronc, fins a arribar a les arrels, on de la mateixa manera, gràcies a la tensió que s'ha generat, acaba entrant aigua del subsol dins de les arrels. Així doncs, hem de pensar que els arbres estan plens d'aigua. Són com una esponja relativament rígida per on circula aigua contínuament. En funció de l'espècie, l'alçada i l'estació de l'any els arbres varien la quantitat d'aigua que transporten al seu interior. Pot oscil·lar entre pocs litres i centenars al dia! Ara bé, l'aigua no va per on vol. **La fusta està composta fonamentalment per un teixit ple de microconductes, anomenat xilema**, especialitzat a transportar l'aigua carregada amb sals minerals, o més ben dit la saba bruta, des de les arrels fins a les capçades. Per altra banda, **tenen un altre teixit, anomenat floema, que transporta a totes les cèl·lules vives de la planta la saba neta** (aigua carregada de sucres provinent de la fotosíntesi).

Què passa quan s'acaba l'aigua?

Aquesta estratègia de transport d'aigua sembla no tenir fissures, fins que s'acaba l'aigua de sota terra per la falta de pluja o assecament dels aquífers. Què passa aleshores? L'aigua de les fulles continua evaporant-se, però no n'entra per les arrels. Igual que quan ens acabem un refresc xuclant amb una palleta, en aquest moment es trenca la columna d'aigua i entra aire dins el xilema, assecant-ne fragments. El resultat d'això és que els conductes es taponen, creant una embòlia. A partir d'aleshores, aquell conducte deixa de ser funcional, normalment per sempre. Tot i així, un estudi liderat per investigadors del CREAM, va revelar que **els arbres més alts són més capaços de superar períodes de sequera** (almenys de curta durada) ja que tenen grans reserves d'aigua al seu interior. Si les condicions de sequera són molt perllongades en el temps, cada cop són més els conductes del xilema que es tornen inoperatius dificultant així l'arribada d'aigua a les capçades i en casos extrems pot acabar produint la mort.

Com s'adapten les plantes a la falta d'aigua?

La falta d'aigua al Mediterrani és normal, això ha

Les plantes succionen l'aigua del substrat i la porten a les fulles, que l'usen a la fotosíntesi

► FOTO: Galdric Mossoll

fet que les plantes vagin trobant estratègies per suportar aquests moments. Us fem un resum dels trucs més usuals que fan servir.

Reduir les fulles. Si hem dit que per les fulles és per on les plantes perden aigua, una senzilla solució

és fer-ne menys o fer-les més petites. En reduir el número o la superfície de les fulles, la quantitat d'aigua evaporada es redueix. Hi ha espècies de zones àrides que han eliminat totalment les seves fulles transformant-les en espines, i és a les branques (de color verd) on fan la

fotosíntesi. Per altra banda, les fulles de les coníferes (pins, avets, cedres i xiprers) són ben estretes i punxegudes. S'anomenen acícules per la seva similitud amb agulles i d'aquesta manera no perden tanta aigua.

Algunes plantes, en condicions de sequeres extremes com les que hem patit els darrers anys, opten per perdre la fulla durant els mesos més calorosos (decídues estivals). Sacrifiquen poder fer la fotosíntesi, però d'aquesta manera no perden aigua durant l'estiu.

Tancament d'estomes. Les fulles, sobretot a la part de sota o revers, estan repletes de petits forats anomenats estomes. És per aquestes obertures per on entren i surten els gasos (CO_2 , O_2 i vapor d'aigua). Les plantes tenen la capacitat d'obrir i tancar els estomes i d'aquesta manera poden evitar pèrdues d'aigua innecessàries. Però, si bé en tancar-los completament no perden aigua, tampoc poden fer

la fotosíntesi, ja que no entra CO_2 , i s'atura la producció i el creixement. Així doncs, únicament tanquen els estomes de forma completa en dies molt calorosos o quan es troben en situacions d'estress hídric.

Arrels en profunditat. El substrat actua com una esponja. En ploure, una part de l'aigua s'infiltra sota-terra i queda retinguda a les petites cavitats (porus) entre pedres i grans de sorra o s'infiltra en profunditat i s'estableix sobre un estrat impermeable -és llavors quan parlem d'un aqüífer-. Són les arrels les encarregades de trobar aquests punts humits i absorbir-ne l'aigua. En funció del tipus de sòl, l'aigua es pot trobar a més o menys profunditat ser més o menys fàcil d'absorbir, i cada espècie té les seves capacitats radiculars. Per exemple, les arrels dels arbres típics de bosc de ribera, no creixen en profunditat perquè acostumen a habitar en zones amb substrats molt humits. Les alzines, per altra banda, a l'habitar regions més seques, desenvolupen arrels molt més profundes -arrels pivotants-, que poden arribar a superar en metres a la part aèria!

Les condicions ambientals, i en especial la disponibilitat de l'aigua, determinen les comunitats florístiques de cada regió i les seves característiques morfològiques i fisiològiques. La conca mediterrània es troba en una zona de transició entre climes àrids i temperats. Això fa que puguem trobar tant espècies típiques de zones humides com de seca, esdevenint una regió molt rica en espècies i amb una gran varietat d'estratègies per adaptar-se al clima. Ara bé, la disminució de les precipitacions i l'augment de la demanda evaporativa de l'atmosfera a causa del canvi climàtic, **està desplaçant en altitud i latitud algunes espècies més típiques de climes humits, fins al punt de posar en risc la supervivència d'algunes espècies a la conca Mediterrània.** Per altra banda, les espècies capaces de sobreviure tot i patir embòlies o presenten adaptacions per poder superar la sequera, com les esmentades, són les que perduraran davant l'augment d'aridesa del clima.

La ciutadania pot ajudar a detectar la sequera

La sequera provoca canvis en el paisatge. A Catalunya s'han evidenciat especialment durant els darrers anys de sequera persistent. AlertaForestal és un projecte de ciència ciutadana del CREAF que des del 2016, mitjançant la col·laboració de voluntariat, fa un seguiment de la salut dels boscos de Catalunya. Gràcies a aquests "sentinelles" dels boscos podem aportar un granet de sorra en el seguiment de l'impacte de la sequera i monitoritzar l'evolució d'aquells boscos que estan passant set. Tothom pot participar en aquest projecte simplement aportant fotografies horitzontals de paisatges forestals afectats per sequera a través de l'aplicació per a mòbil AlertaForestal.

*Article publicat al blog de CREAF el maig de 2024.

Reduint el nombre de fulles o la seva superfície, es redueix l'aigua evaporada

A close-up photograph of several piglets in a red plastic crate. The piglets are light pink with some darker spots on their faces. They have large, upright ears and are looking towards the camera. Some piglets have red identification tags in their ears. The crate floor is made of red plastic with circular holes. The background is slightly out of focus, showing more piglets and the interior of the crate.

◆ Garrins en una granja lleidatana.
El model d'explotació familiar està
desapareixent per donar pas als negocis
mecanitzats i especialitzats.

La lluita de ramaders i integradores per sobreviure en un sector porcí saturat

A Catalunya, i sobretot a Ponent, han anat reduint-se lentament el nombre de granges de porcs, però a la vegada han augmentat la quantitat de places. Per ser rendibles, el sector necessita explotacions més grans i mecanitzades. Però s'ha arribat a un límit en què no hi ha gaire marge per al creixement i, davant la manca de relleu generacional i l'amenaça de malalties, les integradores i, fins i tot, els grups carnis van adquirint granges en propietat. Es tracta d'un fenomen nou que busca un camí de sortida a un sector que es troba al límit.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Text i fotografia

Que la ramaderia porcina està molt estesa i concentrada al nostre país no és cap secret. L'opinió pública és conscient que, per bé o per malament, aquest sector és un dels pilars bàsics de l'economia catalana. **A mitjans d'aquest mateix any, les explotacions catalanes presentaven de mitjana un resultat econòmic molt positiu de 37 cèntims d'euro de guanys per quilo viu, cosa que es tradueix en un benefici net d'uns 44 euros per animal** (uns 2,5 euros més respecte a l'any 2023). És, segons la Generalitat, el marge més alt de

tots els anys analitzats fins ara. I això gràcies al fort augment del preu de venda i la lleugera baixada dels costos.

Es tracta d'un pastís molt llaminer que tots volen menjar i, si pot ser, en la quantitat més gran possible. Però

el pastís no es pot fer més gran. Amb l'actual normativa que limita cada cop més el nombre d'explotacions, la seva capacitat i les distàncies entre aquestes, la construcció de noves granges

o, fins i tot, l'ampliació de les més antigues són tràmits cada cop més difícils al nostre territori. **Actualment, hi ha censades a la demarcació de Lleida fins a 5,6 milions de places de porcs de diferent tipus (majoritàriament d'engreix i de mares reproductores), 1,5 milions més que fa quinze anys.** L'augment ha estat proporcional al conjunt de Catalunya (de 7,7 milions s'han passat als 9,8 actuals), concentrant la major part de la producció a la Catalunya central i a la plana de Lleida. **La Noguera i el Segrià són dues de les comarques amb el nombre més gran de places a la nostra província.**

La tendència és que les granges siguin cada cop més grans. Si fem cas a l'evolució del nombre d'explotacions, aquesta tendència es confirma. **L'any 2008 hi havia a tot Catalunya 6.700 granges de porcs, un miler més que en l'actualitat.** Això suposa que la seva capacitat mitjana ha anat de 1.141 places de mitjana per granja a les 1.700 actuals. La conclusió que s'extreu d'aquesta evolució és que el model d'explotació familiar, aquella que servia als petits i mitjans agricultors per complementar la seva activitat econòmica, està desapareixent i evoluciona cap a granges més grans, mecanitzades, especialitzades i més rendibles. I d'aquí al criticat concepte de macrogranja, un terme rebutjat pel sector perquè és difícilment objectiu.

El sector porcí ha obtingut enguany el marge de benefici més alt de la seva història

◆ Truges alletant garrins acabats de néixer a una explotació lleidatana.

Quan ens podem referir a macrogranja? El terme va sorgir als anys setanta per referir-se a les explotacions ramaderes intensives de grans dimensions i en els últims anys s'ha estès, de manera que ara se n'ha generalitzat l'ús, sobretot als mitjans de comunicació. Però evidentment porta implícita una connotació pejorativa. Cap normativa oficial defineix aquest concepte, però.

En qualsevol cas, qualificar una granja com a macro hauria de dependre de diferents variables. Per començar, s'ha de tenir en compte el tipus d'animal que acull. **Una instal·lació que arriba a les 3.300 truges reproductores es considera gran, mentre que si es tracta d'una explotació amb 8.000 places de garrins no ho és tant.** I a partir d'aquí hi ha una gran disparitat de criteris per posar o no l'etiqueta de macrogranja. Greenpeace, per exemple, defensa que una macrogranja és la que té 2.000 places de porcs de cria de més de 30 quilos, però les normatives oficials espanyoles eleven el topall força més amunt. Els criteris són ben diferents. Als antípodes, ens trobem amb països com la Xina, on actualment es construeixen explotacions en què podran cabre fins a més d'un milió de porcs.

Amb l'objectiu de simplificar i unificar els valors per calcular la càrrega ramadera d'una explotació, i evitar així confusions, a Catalunya s'ha optat per definir el concepte d'Unitat Ramadera Major (URM). Prenent com a referent una vaca lletera (1 URM), una truja es comptabilitza en 0,96 URM, un garri de menys de vint quilos suposa 0,02 URM i porcs d'en-

greix que no superen els 120 quilos compten 0,12 URM. I així, en tot el seu ventall d'opcions.

Però els indicatius més sòlids per avaluar les dimensions d'una granja són, en primer lloc, la densitat (el nombre de porcs per superfície).

En aquest sentit, destaca la controvertida normativa europea de benestar animal que imposa noves densitats màximes i condicions ambientals per als menjadors i abeuradors. Però també existeixen altres variables, com la relació i la distància de la granja respecte als nuclis poblacionals i, sobretot, la quantitat de dejeccions que genera, amb el nitrogen com a element de referència.

Una situació límit

En qualsevol cas, el marge de creixement del sector porcí a Catalunya es troba al límit. I això provoca nous moviments empresarials que poden arribar a redefinir el mapa del sector, sobretot pel que fa a la titularitat de les explotacions.

Emilio Magallón, llicenciat en veterinària a Saragossa i especialista en economia i producció porcina amb una llarga experiència docent universitària, va publicar fa un parell de mesos al web especialitzat 3tres3 una diagnosi completa amb una conclusió molt clara: **les grans empreses productores i els grups carnis estan adquirint granges en propietat** per tal d'asse-

La nova normativa europea imposa més distàncies i espais per a cada animal

◆ Els grups carnis i alimentaris estan posant un peu en la producció porcina, un fet fins ara inèdit.

gurar-se la producció i la seva quota de rendibilitat.

Fins ara, totes aquestes empreses havien preferit el model clàssic d'integració, que donava sempre la titularitat de la granja al ramader. En aquest model, **la integradora aporta els animals i, fins i tot, el pinso i l'atenció veterinària, mentre que el granger assumeix els costos de manteniment de l'explotació** (aigua, llum, neteja). Un contracte entre ambdues parts fixa un preu constant per cada quilo d'animal que entra finalment a l'escorxador. D'aquesta manera, el ramader, sense perdre la titularitat de la granja, i si la producció no sofreix cap gran ensurt, té assegurada una quota d'ingressos abans de començar la campanya. En aquest acord, també s'incorporen opcions com les de demanar crèdits a la integradora per poder invertir en millores i ampliacions de la granja. Però ara, per diverses raons, el panorama em-

presarial sembla que canvia gradualment. **Les integradores volen tenir també granges en propietat i ramaders assalariats.** Un dels darrers exemples ha estat el de Vall Companys, que associat amb el grup alimentari Cañigueral Costa Brava (propietari també de Leridana de Pienso) promou diferents projectes com el del Cogul, que planteja transformar una granja d'engreix de 2.000 porcs en una explotació de 12.000 garrins de transició. Es tracta d'una demostració més (entre moltes altres) de què, per una part, les integradores busquen augmentar (si es pot) la seva quota de mercat i, per una altra banda, de què els grups carnis i alimentaris estan posant el peu dins la producció, cosa fins ara inèdita.

Catalunya és una de les regions amb més escorxadors de l'estat espanyol. En aquest àmbit no hi ha limitacions legals. Es poden obrir tants escorxadors com els empresaris conside-

• Una granja de Castellnou de Seana, propietat de l'empresa lleidatana Premier Pigs, una de les firmes que més han invertit en la compra d'explotacions.

REGISTRE D'EXPLOTACIONS PORCINES

HISTÒRIC

FONT:
Registre d'Explotacions
Ramaderes / Generalitat de
Catalunya - Juliol 2024

	2008	2013	2018	2023
Lleida (Província): Granges	3.112	2.824	2.876	2.872
Lleida (Província): Places	4.123.770	4.303.185	5.123.667	5.627.715
Catalunya: Granges	6.743	5.919	5.954	5.736
Catalunya: Places	7.695.717	7.845.593	9.166.423	9.852.014

SEGRIÀ (1)

MUNICIPI	GRANGES	CAPACITAT
Aitona	15	48.214
Alamús	18	27.469
Albatàrrec	4	7.540
Alcanó	3	6.000
Alcarràs	96	243.970
Alcoletge	4	8.407
Alfarràs	6	6.335
Alfés	8	25.764
Alguaire	36	60.946
Almacelles	46	100.280
Almatret	28	57.503
Almenar	111	191.779
Alpicat	12	17.256
Aspa	3	3.089
Artesa de Lleida	14	29.567
Benavent de Segrià	14	22.511
Corbins	7	5.217
Gimenells i el Pla de la Font	51	99.810
La Granja d'Escarp	3	7.897
Llardecans	14	53.537
Maials	20	55.820
Massalcoreig	11	14.118
La Portella	12	14.095
Puigverd de Lleida	11	27.862
Roselló	5	6.100
Sarroca de Lleida	24	40.643
Seròs	24	73.288
Sunyer	4	9.412
Soses	23	83.010
Sudanell	1	1.150
Torrebesses	2	2.861
Torrefarrera	9	38.460
Torres de Segre	26	53.229
Torre-serona	9	9.337
Vilanova de la Barca	16	53.620
Vilanova de Segrià	15	18.234
TOTAL	705	1.524.330

PLA D'URGELL (2)

MUNICIPI	GRANGES	CAPACITAT
Barbens	2	3.704
Bell-lloc d'Urgell	23	60.819
Bellví	28	60.361
Castellnou de Seana	26	42.216
Golmés	16	22.922
Ivars d'Urgell	30	57.224
Linyola	21	27.823
Miralcamp	25	44.278
Mollerussa	5	3.490
Palau d'Anglesola	16	35.333
El Poal	2	940
Sidamon	8	12.754
Torregrossa	49	95.283
Vilanova de Bellpuig	16	24.303
Vila-sana	14	27.545
TOTAL	281	518.995

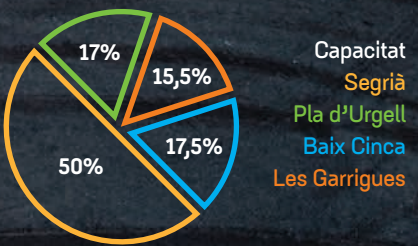
LES GARRIGUES (4)

MUNICIPI	GRANGES	CAPACITAT
L'Albagés	4	3.135
L'Albi	8	9.885
Arbeca	44	125.810
Les Borges Blanques	19	56.786
Bovera	2	5.122
Castelldans	8	27.480
Cervià	1	426
El Cogul	1	900
L'Espluga Calba	8	14.530
La Floresta	1	9.600
La Granadella	8	32.437
Granyena	2	4.500
Juneda	59	115.665
Els Omellons	3	9.650
La Pobla de Cérvoles	1	750
Bellaguarda	4	8.839
Puiggròs	12	31.276
El Soleràs	3	8.496
Tàrrés	1	6.809
Els Torms	1	970
El Vilosell	1	1.670
TOTAL	191	474.736

BAIX CINCA (3)

MUNICIPI	GRANGES	CAPACITAT
Albalat de Cinca	12	21.157
Alcolea	36	61.438
Bellver	44	61.650
Campdàsens	13	18.037
Faló	2	2.895
Fraga	65	136.611
Mequinensa	10	15.140
Ontinyena	7	9.767
Ossó	15	16.052
Santalecina	15	16.966
Torrent de Cinca	9	8.823
Vilella	3	8.399
Saldí	72	141.743
Vallobar	5	10.581
Xalamera	6	11.358
TOTAL	314	540.617

PLA DE LLEIDA

TOTAL	GRANGES	CAPACITAT
	1.491	3.058.678

rin oportuns. Però perquè els seus promotors puguin disposar de suficients animals per ser rendibles, necessiten aquesta associació amb les integradores. **El naixement dels nous hòldings prové no sols de la intenció d'assegurar-se el subministrament d'animals (cada vegada més limitats), sinó també de controlar millor els costos de producció.** "A Espanya hi ha una sobre capacitat de sacrifici d'animals i, en conseqüència, no hi ha tots els porcs necessaris que els escorxadors demanen", explica Magallón.

Un exemple és la recent arribada del grup italià Pini a Binèfar. Aquesta firma absorbeix gairebé tota la producció que es genera a la Franja i una gran part de la de Lleida, fet que complica avui en dia l'arribada de porcs als escorxadors catalans, sobretot als de Girona. La pugna per garantir-se l'abastiment d'animals està més viva que mai.

"Com que el mercat no s'equivoca mai, el sector s'hi adapta", afirma Magallón, que en el seu article considera que **dues raons més fan que creixi l'interès de les grans empreses en controlar les granges: les dificultats legals i mediambientals per construir noves granges i la manca de relleu generacional** (sobretot en explotacions de mares reproductores).

Lluita de titans

La competència entre integradores per adquirir granges de truges s'ha desfermat. Segons els experts, una explotació d'unes 3.000 verres que abans valia uns cinc milions d'euros, ara ha doblat el seu preu de venda. "Nosaltres hem adquirit recentment mitja dotzena de granges de ramaders integrats que ja no tenien sortida", explica Dolors Puyol, gerent i una de les fundadores de **Premier Pigs, una firma dels Alamús amb prop de mig miler de treballadors que competeix aferrissadament amb Vall Companys per l'adquisició d'explotacions.**

Puyol reivindica que la política de tenir granges en propietat la tenen ells assumida des de la seva fundació, quan l'any 1991 van adquirir la seva primera explotació a Puigverd d'Agramunt. En general, busquen granges de reproductores i totes les que tenen fins ara són de titularitat pròpia. En el sector de l'engreix, la seva propietat es redueix al 30%. La resta, són encara ramaders integrats.

Ara la firma lleidatana compra més intensament a la comarca d'Osona i busca prioritàriament aquelles explotacions que ja estiguin en funcionament i tinguin aprovada una llicència d'ampliació. "També disposem de permisos a Aragó, on hi ha més amplitud de territori, però malauradament presenta reserves d'aigua molt més limitades i això ho complica", admet la gerent.

"El sector va bé i busca millors sortides", pen-

sa Néstor Serra, responsable de la integració a l'organització Unió de Pagesos. **"Les integradores de moment sols compren places de mares per tenir el control de la producció, per evitar malalties i fins i tot per tenir un millor control genètic"**, afegeix. En poques paraules: volen assegurar-se que els porcs que fiquen a les granges dels seus integrats siguin seus i estiguin en les millors condicions. "Tot això passa perquè el sector ja no pot créixer gaire més", adverteix Serra. "O evolucionem o perdem competitivitat", avisa el líder sindical, que recorda que zones com Aragó són fèrries competidores del sector porcí lleidatà.

Un altre defensor del model integrador és Ricard Parés, director de l'Associació Catalana de Productors de Porcí (Porcat), que assegura que els ramaders integrats són més resilients que els autònoms dins de l'actual mercat globalit-

**Una granja de truges
valia abans uns cinc
milions d'euros. Ara,
es ven pel doble**

◆ Les integradores es proveeixen de les granges d'engreix.

zat. La submissió al mercat de preus fa que els integrats estiguin més protegits. **"És cert que la producció es concentra cada cop en grups més grans",** admet Parés, **"però a la vegada això permet que els nostres ramaders tinguin lloc en el mercat, perquè poden treballar per a una empresa gran i sòlida".**

Una integradora diferent

Però no totes les firmes integrades segueixen el mateix model comprador. BonÀrea de Guissona, que té 145 socis i més de 250.000 places de porcs per tot el territori català, no persegueix granges. "Quan ens trobem amb casos de socis que, per qualsevol raó, volen vendre la

seva granja, treballem per posar-los en contacte amb altres membres de la cooperativa que vulguin créixer", expliquen fonts de l'entitat. "D'aquesta manera, ajudem a donar una solu-

ció als nostres socis, al mateix temps que com a empresa podem mantenir els mateixos volums d'activitat", afegeixen.

Però els directius de bonÀrea són també conscients de la saturació del sector porcí a Catalunya. Saben que **la normativa sobre dejeccions a les granges és una altra limitació seriosa que ferma la seva possible ampliació.**

"Si els tractaments d'aquestes dejeccions avancen tecnològicament i es poden tractar en la mateixa granja, generant molts menys residus a un cost assumible per al ramader, potser en un futur es podrà plantejar davant l'administració alguns projectes nous i ampliacions de capacitat de les granges existents", argumenten fonts de bonÀrea.

Fins que això no arribi, **les integradores que volen incrementar la producció han de virar cap a territoris que presentin menor densitat d'explotacions on sigui possible fer una gestió correcta de les granges i les dejeccions.** I això ha de ser de moment fora de Catalunya, amb el risc que el gremi català perdi competitivitat enfront d'altres regions espanyoles. La carrera encara no ha acabat.

Les grans firmes estan virant cap a zones com l'Aragó, amb més facilitat per créixer

Models alternatius

La desaparició de petites explotacions i la seva absorció per part de les grans empreses integradores és la tendència que ha marcat el sector porcí des de fa uns anys, però no l'única. Encara queden models alternatius de ramaders que busquen fórmules noves o bé intenten sobreviure obstinadament d'una forma independent.

Helena Ballesté · Arbeca

"En no estar integrats tenim la llibertat d'escollir el camí que vulguem"

Francesc Ballesté, de cal Flasto d'Arbeca, va dedicar tota la seva vida a tirar endavant un projecte molt personal dedicat a la producció, cria i engreix de porcs. Un cicle tancat fet a la seva manera. Quan patia una malaltia terminal, la seva filla Helena, estudiant d'Arquitectura, el va ajudar en unes reformes a la granja per tal de complir les normes de benestar animal. Però Francesc Ballesté va morir l'estiu de 2012 i, sense gairebé voler-ho, l'Helena va acabar assumint el projecte familiar. "Em va semblar que era el que havia de fer, continuar, almenys una tempora-

da, fins a acabar les obres i després ja veuríem", recorda. I és que allí hi havia l'esforç de tota una vida, que donava feina a diverses famílies del poble. "Al final m'hi vaig enganxar", admet.

La granja dels Ballesté Pau és tota una raresa en el sector. Es tracta d'una de les poques explotacions que queden a Catalunya de cercle tancat totalment independent i autosuficient.

No depèn de cap firma integradora. Disposa de terres amb cereal per fer-ne pinso per als animals, a més de tenir alimentació líquida que permet estalviar matèries primeres. L'empresa fa la multiplicació i els encreuaments de les reproductores en una granja més petita a la Ribera d'Ebre. Després els animals arriben a Arbeka per entrar en producció, on pareixen, fan lactàncies de quatre setmanes i, un cop desmamats, els garrins passen a la transició, i posteriorment, a l'engreix. Quan el cicle està acabat, els animals van a l'escorxador comercial.

La seva granja no està integrada perquè els seus responsables reconeixen que mai s'ho han plantejat. "En tenir fàbrica pròpia i fer-nos el pinso no ho hem vist mai interessant", admet. "Ara mateix tenim la llibertat d'escollir el camí que vulguem per a la nostra explotació, no estem

l·ligats a fer el que ens digui la integradora", defensa.

Reconeix que pel fet de ser independents no tenen l'estructura de treball i de suport de què gaudeix una integradora per complir les mateixes normatives. "Mirem de suplir-ho amb personal molt més polivalent", explica Helena Ballesté. I, a la vegada, pel fet de no estar integrats, assumeixen el risc de perdre competitivitat. En produir menys volum, quan el sector no va bé, **"no se'ns respecta tant". "Ens hem d'administrar molt bé, perquè som els que rebem el cop directe quan els preus van per sota del cost", avisa.**

Pateixen més que ningú el gran dèficit de personal qualificat, lamenten l'excés de burocràcia i denuncien una manca d'interès de l'administració en perfils empresarials com el seu. "Es parla molt de sobirania alimentària, però no hi ha suport als autèntics productors d'aliments", conclou la ramadera arbequina.

"Tenim fàbrica per fer-nos el pinso i no hem vist interessant integrar-nos"

◆ Helena Ballesté, fotografiada al cultiu de panís i prop de la fàbrica de pinso que té per a la seva granja.

◆ Jordi Jové és també membre d'Alcarràs BioProductors, collectiu que gestiona dejeccions ramaderes.

Jordi Jové · Alcarràs

"Treballo per a ramaders per a qui vendre's la granja seria com perdre un braç"

Té 37 anys i va convertir-se en ramader quan el seu pare va morir el 2013. En aquell moment va heretar sense esperar-ho una explotació de mares reproductores i finques de fruita. **"Quan tenia setze anys li havia dit al meu pare que no volia agafar el relleu, perquè el veia com un esclau cada mes de l'any i les 24 hores al dia"**, recorda. De jove havia marxat de casa, es va formar i va acabar treballant de pèrit d'assegurances. Però amb la mort del pare, es va adonar que no volia deixar perdre el patrimoni familiar. "Ho portava a l'ADN", reconeix.

Va adonar-se que, amb el volum de producció original de la granja, quedaria sotmès a l'esclavitud

que tant criticava del seu pare. Va fer un pas més. **Després de dissenyar un exhaustiu pla de negoci, va adonar-se que les xifres de la inversió sí que li encaixaven.**

Amb el temps, ha anat eixamplant el seu projecte empresarial. Obviament, no ha pogut

incrementar la producció de la granja per les limitacions legals, però sí que ha trobat una alternativa. El 2020 va crear Novell Jové SL, una empresa de serveis que gestiona les granges

d'aquells ramaders que, en edat de jubilació, no han volgut perdre el seu patrimoni. **Amb una plantilla de cinc empleats, Jové gestiona mitja dotzena de granges més d'engreix d'Alcarràs, totes sota el paraigua del model integrador.** "Treballo per a ramaders per a qui vendre's la seva granja suposaria com perdre tot un braç", argumenta. A més de salvar-les de la seva desaparició o de l'absorció per part d'un grup inversor, Jové les transforma per fer-les més competitives. "El dia que se les vulguin vendre tindran un patrimoni molt més gran de quan me les van cedir", promet.

El repte que li ha costat més és rodejar-se d'un equip professional capacitat. **"Costa molt trobar mà d'obra i gran part de la que hi ha és dolenta", conclou.**

Jové, que alhora és promotor d'Alcarràs BioProductors, empresa col·lectiva que gestiona de forma autònoma les dejeccions de 150 ramaders, es declara a la vegada **defensor convençut de la integració.** **"És un bon model, perquè el ramader sempre sabrà el que cobrarà encara que la producció no vagi bé", explica.** Diu que és una mena d'assegurança inexistent en altres activitats econòmiques. "La integració permet als ramaders produir amb la seguretat de no quedar-se en la ruïna per culpa de factors externs com la sequera", argumenta.

Reconeix que el model integrador fa dues dècades era injust per als ramaders, perquè les grans firmes imposaven les seves condicions. Assegura que **"ara nosaltres som els qui tenim la paella pel mànec" gràcies a la saturació del sector i la fèrria competència entre les integradores.** "Si ets un ramader complidor i amb ganes de treballar, no faltaran mai les oportunitats", assegura.

"Estic transformant les granges, fent-les més competitives i amb més valor"

Banc de terres
LES GARRIGUES

Vols arrendar la teva finca?
Busques començar el teu projecte agrari?
Tens finques i no les pots treballar?
T'agradaria recuperar la terra sense ús?

Registra't

www.bancdeterresdelesgarrigues.cat

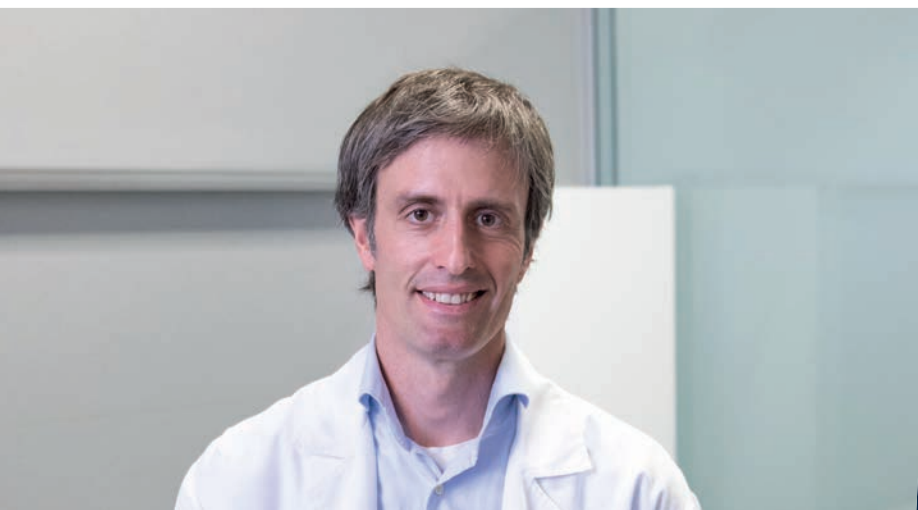
*Podràs publicar les teves finques, accedir al
catàleg del Banc de terres de les Garrigues
i sol·licitar accés a treballar una finca!*

INNOVACIÓ EN CIRURGIA DE COLUMNA: COM LES NOVES TÈCNIQUES MILLOREN LA QUALITAT DE VIDA

La Clínica Mi NovAliança incorpora la cirurgia endoscòpica lumbar per al tractament de lesions de la columna

En el camp de la cirurgia de la columna vertebral, constantment s'estan desenvolupant noves tècniques i procediments per tractar diverses patologies lumbar. Aquestes noves tècniques permeten que la **cirurgia sigui mínimament invasiva** per a la columna lumbar i suposa un **gran avanç en el tractament dels pacients** que tenen patologies lumbar com l'hèrnia discal o estenosi de canal.

La cirurgia endoscòpica de columna es duu a terme amb 2 petites incisions d'1 centímetre. Això permet una **recuperació més ràpida, disminueix el risc de complicacions i minimitza el dolor** postoperatori.

"Gràcies als avenços tecnològics, ara disposem de nous materials i tècniques amb les quals podem ajudar els nostres pacients amb més seguretat i eficàcia, portant la cirurgia de columna al màxim nivell".

Dr. Augusto Covaro

**Clínica
NovAliança**

Av. Prat de la Riba, 79-81
25004 Lleida

+ 34 973 24 71 81

info@minovalianca.com

www.minovalianca.com

ESCALFAMENT ECOLÒGIC

619 010 160

Ctra. de Lleida, s/n
25141 Torregrossa (Lleida)

info@biomassacotrans.cat

biomassacotrans.cat

Botiga a MOLLERUSSA C. Domènec Cardenal, 38

urgasashop.com

Descobreix la carn de guatlla

Producte de Lleida, fet al costat de casa

VIVERS
MIQUEL AIXALÀ

PLANTER D'OLIVERES

ARBECA (Lleida)

646 904 524

viversaixala@gmail.com

segreSegur

CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Segurs del que parlem

Segresegur és una corredoria sòlida, d'origen familiar i de primera generació, especialitzada en el sector agrícola.

A més, som experts en la contractació i gestió d'assegurances per a particulars i empreses en tots els àmbits.

C/Mossèn Ferran, 27, Seròs

973 780 297

<https://segresegur.com>

Corredoria autoritzada per la D.G.S.F.P. Clau de registre J3436

La cria del caragol a Ponent, un petit sector opac que no pot competir amb l'estranger

La producció de caragols es troba a la demarcació de Lleida en una relació inversament proporcional al seu consum. Hi ha sols un grapat de granges que en tota una temporada (de primavera a tardor) no arriben a produir el que a la província es consumeix en només un parell de setmanes. Les dificultats de la seva cria, la manca d'una normativa específica, la ferotge competència estrangera i un mercat negre relativament ampli fa que els pocs helicicultors lleidatans vegin necessari no explicar mai els seus secrets més preuats.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Fotos i text

Lleida és una gran consumidora de caragols. És el producte estrella de molts indrets turístics de Ponent i, en tan sols quinze dies, se'n poden arribar a cuinar fins a quinze tones. Durant l'Aplec que cada mes de maig s'organitza a Lleida ciutat, el consum es dispara a la mateixa quantitat en tan sols tres dies. Això obliga a molts restauradors i establiments comercials a buscar-ne fora del seu àmbit territorial. És impossible abastir la demanda només amb la producció local.

El principal subministrador és l'estat espanyol, sobretot de regions com Andalusia i també del

conjunt de Catalunya, a més d'Aragó i les dues Castelles. Però **també hi ha una important presència de caragols procedents d'indrets productors molt diversos, com el nord d'Àfrica (Marroc i Tunísia), França, Itàlia, Països Baixos, l'Est d'Europa (sobretot**

Polònia i Ucraïna), el nord de Croàcia i la resta de l'arc Mediterrani. De fet, les compres de caragols estrangers s'executen aprofitant les rutes ja establertes d'importació d'altres aliments. Úl-

timament, s'han descartat productors tradicionals com Xile i Perú perquè el transport resulta massa car.

"Nosaltres aconseguim els caragols a través d'una central de compres que busca tots els proveïdors internacionals a l'abast", explica el president de la Federació de Penyes de l'Aplec del Caragol (Fecoll), Ferran Perdrix. L'enorme quantitat de caragols que es consumeix durant els dies de l'Aplec (fins a setze tones) fa necessari comprar-ne de tot arreu, sigui d'on sigui. És impossible saber d'on són cadascun dels caragols que les penyes es mengen.

"Actualment, tenim consolidat a Lleida un consum estable, durant tot l'any tenim caragols a la carta, però cal tenir enllaços i tentacles per aconseguir-los", admet Perdrix. La demanda de caragols a Catalunya se situa en quart lloc dins l'estat espanyol, superada en volum per regions espanyoles com Andalusia i Múrcia.

La llotja de Bellpuig manté des de fa temps la cotització del caragol de granja en 4,5 euros el quilo, un import que es dobla amb la seva comercialització final, i això el fa atractiu per a aquells ramaders que en poden produir a una escala més o menys gran. **El ministeri d'Agricultura situa la producció de caragols a Espanya al voltant de les 440 tones anuals.**

A la plana de Lleida hi ha un grapat d'empresaris que, malgrat les dificultats, s'obstinen a produir

El gran productor de caragols és Andalusia, seguit de Catalunya, Aragó i les Castelles

◆ Instal·lacions de la granja Molí de Vent de Granyena de les Garrigues, que va produir mil quilos de caragols la primera temporada.

aquest mol·lusc. Un d'ells és Caragols Almacelles, un tàndem d'empresaris que, a part de disposar de granges pròpies, centra la seva activitat a comprar i vendre caragol forenc, fet que permet que la firma sigui viable econòmicament. "Només amb la cria no ens podríem sostenir", asseguren els responsables.

La firma va iniciar la producció l'any 2014 i els seus directius asseguren que ells van ser uns dels primers de Catalunya a posar-s'hi. Actualment, distribueixen el seu caragol per tot l'estat espanyol. Han invertit més deu anys treballant

amb el sistema prova-error per tal d'assolir una producció més o menys eficient que ara es guarden gelosament per a ells. **"El sector del caragol és molt tancat, amb un ampli mercat negre que fa molt de mal, i nosaltres no volem malbaratar tots els esforços que hi hem dedicat"**, justifica un dels responsables, Xavier Corral, que evita donar detalls sobre les seves explotacions.

Malgrat tot, disposen d'una pàgina web en què expliquen, de forma genèrica, com funciona la cria del caragol a les nostres terres. Allí indiquen que la reproducció la fan dins d'hivernacles i l'en-

greix, en camps exteriors. Caragols Almacelles són proveïdors d'altres granges col·laboradores tant amb animals acabats de néixer (anomenats alevins) com de petits (els garbanceros). "El nostre sistema d'explotació ens permet fer un cicle tancat de producció (cria, engreix i venda), sempre tenint en compte que **reservem el millor caragol per fer de reproductor al cicle següent i garantir d'aquesta manera la continuïtat de la producció**", expliquen els seus empresaris.

Qui obre més àmpliament les seves portes és una petita explotació de Granyena de les Garrigues.

Montse Florensa és al capdavant d'una iniciativa que necessita compaginar-se amb altres tasques professionals per subsistir. Ella treballa principalment en el sector de la jardineria i fa quatre anys va rumiar amb la seva parella de fer una inversió econòmica al territori. Van plantejar-se primer la instal·lació d'aerogeneradors a les finques, però poc després van descobrir el món de la cria del caragol i van acabar batejant la nova granja precisament amb el nom de la primera idea, Molí de Vent.

La granja de Granyena va produir mil quilos en el primer any d'activitat, mentre que l'any passat, possiblement pels efectes de la sequera, la quantitat es va reduir a tan sols 300. En qualsevol cas, els tècnics que van assessorar l'empresària als inicis (l'any 2020) **li van pronosticar, per les dimensions de la granja, una producció potencial òptima de més de 3.000 quilos.** Ella ho vol aconseguir tard o d'hora.

Xifres a part, Florensa té demostrat que la cria del caragol no és una ciència exacta. I és que les tècniques de producció varien segons la ubicació de cada explotació. Per exemple, a Granyena de les Garrigues, on el vent és una constant, costa molt mantenir un índex òptim d'humitat. "Per aquesta campanya, hem decidit apostar per un consum més elevat d'aigua", avança.

La granja, d'uns 3.000 metres quadrats, utilitza enguany entre 3.000 i 8.000 litres d'aigua diaris (en funció de la calor). "Veurem si d'aquesta manera aconseguim elevar una mica més la producció", confia l'emprenedora. L'aigua no sols s'utilitza per mantenir la vegetació, sinó també per despertar els caragols cada nit. Si no es reguen, els mol·luscs no surten de les closques i no creixen al ritme necessari per a la comercialització en tres o quatre mesos. En qualsevol cas, Montse Florensa va aprenent sobre la marxa, perquè troba el sector tan opac que poc ha pogut saber dels competidors. "Hi ha molt hermetisme", admet. La seva granja té plantada entre els caragols una barreja de farratges, com dent de lleó, trèvol, gespa i, fins i tot, ràvens, bledes, orenga i julivert. **Tota una vegetació que serveix d'ecosistema perquè el caragol se senti confortable i se n'alimenti, a part del pinso habitual que li proveeixen (un compost de farina de cereals i alfals amb un elevat índex de calci perquè creixin amb una closca dura).**

Fongs, àcars i bacteris són els principals enemics que s'eviten aïllant la cria amb malles, però a part hi ha un grapat de depredadors que dificulten la producció, com erugues, ratolins, escarabats i granotes, entre altres. Un cop engreixats, els caragols es cullen un a un i, si es volen comercialitzar, s'han de netejar i assegurar-se de què estan tots vius. Una tasca que requereix una intensa dedicació. "Si comptabilitzés les hores que hi dedico, segur que no seria rendible", conclou Florensa.

Altres productors

De criadors de caragols n'hi ha uns quants més a Ponent, fins i tot algun al Pirineu. Segons el registre d'explotacions de la Generalitat, n'hi

ha poc més d'una desena en tota la demarcació, la majoria al Segrià (a Alcarràs, Alcoletge, Alguaire i Puigverd de Lleida). Però n'hi ha hagut d'altres que en els darrers anys han acabat tancant portes.

Un d'ells és Lo Caragol de la Serra, un projec-

te que va néixer a Juncosa i que va clausurar la producció el 2022, després de cinc anys d'activitat. Els propietaris venien de Terrassa, on ja havien fet unes primeres provatures en la cria del mollusc i van aterrar a les Garrigues per obrir una granja de 700 metres quadrats. **"Després d'un temps, ens vam adonar que havíem d'ampliar necessàriament les instal·lacions si volíem ser rendibles"**, admet el seu promotor Enric Vernet. L'elevada demanda sempre absorbia tota la producció de la granja de Juncosa, però l'enorme dedicació que això comportava i la vocació de fer-ne una cria estrictament ecològica va acabar per abocar els promotors al tancament quan van rebre una altra proposta professional fora de Lleida. **"Estàvem molt ben valorats, mantenint sempre un preu fix durant tota la temporada encara que la seva cotització pugés"**, assegura Vernet.

La solitud en què es troba el productor de caragol és una constant, segons assegurin. **No es comparteixen coneixements, no hi ha guies ni consells específics per cada regió o hàbitat. Els empresaris que s'hi posen, ho fan a cegues i han d'anar palpant provatures fins que troben les tècniques adients per a la seva granja.**

Malgrat tot, des de l'any 2002 existeix l'Asso-

ciació Nacional de Cria i Engreix del Caragol (ANCEC), una entitat amb seu a Barcelona, però d'àmbit estatal, que compta amb 72 associats, més d'una tercera part catalans. El seu secretari executiu, Josep Antoni Marcelo, ahora propietari de la granja Cal Jep (a Castellfollit del Boix, a la comarca del Bages), reivindica una major unitat dins el sector. **"Els productors han d'esforçar-se més per atansar-se a la nostra associació, assessorar-se dels serveis que donem i no esperar a tenir problemes massa tard"**, reclama Marcelo. I és que el directiu reconeix que hi ha una manca de prevenció entre els ramaders helicícoles.

L'ANCEC treballa, entre altres coses, per a la digitalització del sector productiu. **Un grup operatiu amb finançament aprovat està ja desenvolupant un sistema a través de la intel·ligència artificial per tal de millorar la productivitat dels seus associats**, adaptant totes les tècniques possibles a les característiques específiques de cadascuna de les granges. **"La futura aplicació anirà aprenent de cada explotació per fer-la més rendible"**, avança Marcelo, que preveu un futur en què el sector del caragol estarà completament automatitzat.

Aquesta serà potser la via per solucionar el problema de l'opacitat del sector i facilitar la incorporació de nous emprenedors que vulguin aventurar-s'hi.

La producció, pas a pas

Els caragols ponen els ous sota terra cercant humitat i fan eclosió entre set i catorze dies després de la incubació. Cada caragol té els òrgans reproductors masculins i femenins (són hermafrodites). Un cop maduren, en el moment en què són fèrtils, participen en diversos rituals de festeig per atreure la parella. Durant el procés d'aparellament, els caragols concebran centenars d'ous, tot i que no tots arribaran a néixer. Hi ha una gran quantitat de varietats de caragol comestible, però el bover és el que té més accep-

● A l'esquerra, ous de caragols; a la dreta, mol·luscs d'engreix a la granja de Caragols Almacelles.

◆ Montse Florensa cull un a un els caragols engreixats per després netejar-los i comercialitzar-los sempre vius.

tació al nostre país. Amb closca de color marro fosc o castany amb bandes i taques o ratlles grogues, és el més conegut dels gasteròpodes. Però també tenim **el caragol vinyal, l'autòcton de Lleida, el que es pot trobar en horts, vinyes i zones verdes en general. La seva closca és gruixuda, més plana i amb l'espiral més de baixa i, segons els experts, presenta una mida més reduïda que el fa ideal per adaptar-se millor a la llauna on es cuinen.**

També existeix la caragolina, un tipus originari de la regió mediterrània, però estès com a espècie invasora en altres indrets. Té una closca de coloració força variable, però és bàsicament groga o blanca amb bandes de color o taques fosques, i sovint amb una mica de color gris fosc d'un to blavós.

Òrfens de normativa

Les explotacions dedicades a la cria i producció

de caragols no estan regulades específicament per cap normativa. I és que **cap malaltia del mol·lusc pot arribar a transmetre's als humans.**

Les granges simplement han d'acatar les obli-

gacions genèriques de sanitat animal i de regulació de granges i, en el cas de les explotacions d'helicicultura ecològica, hauran d'assumir uns protocols bàsics comuns, com l'obligació de criar-los a l'aire lliure i la prohibició dels tractaments fitosanitaris, entre altres.

La pràctica de recollir caragols al camp per a la seva comercialització està prohibida des de l'any 2007, per la qual cosa aquest sistema no es pot utilitzar excepte que es faci mitjançant la compra d'exemplars criats a altres granges.

L'ordenació de les granges de caragols recau majoritàriament sobre els ajuntaments, que són els que finalment donen els permisos urbanístics per obrir l'activitat.

Al sector heliocola, a diferència d'altres ramaders, **la dada de cens no té gaire sentit, ja que les vendes d'animals es fan a quilos i no per unitats.** La dada més interessant seria la de la capacitat productiva, que a més és la que ens informa sobre la producció de caragols a Espanya. A diferència d'altres sectors, **tampoc tenim dades oficials de producció perquè no és una espècie contemplada a les enquestes de sacrifici.** No passen per escorxadors, sinó que és una venda directa d'animals vius, i no hi ha declaracions obligatòries per part dels productors o cap mena d'enquesta oficial.

No existeix una normativa específica per regular la cria i l'engreix del caragol

PUNT DE VISTA

Cara i creu de la verema

Els cellers lleidatans han dut a terme una nova campanya que, tot i una previsió parcialment optimista, no està exempta de problemes. Raimat va encetar com sempre la verema (a la imatge) amb un pronòstic relativament bo. Tot i una producció més baixa a causa de les gelades de primavera, els seus propietaris confien que serà una anyada amb una qualitat excel·lent. Però novament la realitat és diferent per al secà. Aquí, noms importants com el de Tomàs Cusiné posen el crit al cel (novament) davant la manca de suport públic a una activitat que, sense reg tecnificat, està abocada a la desaparició.

◆ FOTOS: Albert González Farran.

Dues jornades dedicades a

la bioeconomia

t'esperen a la 70a Fira Agrària de Sant Miquel

Vine a veure'ns a la Sala Congressos, al pavelló 4 dels Camps Elisis

3r CONGRÉS BIT 2024 Edició Lleida

26 i 27 de setembre

Especial: BIOECONOMIA D'ALT VALOR AFEGIT
I SIMBIOSI INDUSTRIAL

congresbit.cat

Els millors

aliments del territori

t'esperen a la 70a Fira Agrària de Sant Miquel

Vine a degustar-los al pavelló 3 dels Camps Elisis

dijous, 26 set

09.30 h Taller per a infants 'Tiramisú energètic amb pera de Lleida', amb alumnes de primària de l'Escola Pública Frederic Godàs (Lleida), a càrrec de Petit Complet i la DOP Pera de Lleida.

12.30 h 'Combinats saludables amb productes de proximitat', a càrrec dels alumnes de 2n de Serveis de Restauració, i 'Actualitzant la tradició', a càrrec dels alumnes de 2n de Cuina i Gastronomia de l'Escola d'Hoteleria i Turisme de Lleida.

17.00 h Degustació de 'Sucs ecològics i naturals per combatre el fred', a càrrec de Ruben Valls, de Cal Valls (Vilanova de Bellpuig), amb el suport de Delicadeses del Pla.

18.00 h Tast i degustacions de panadons artesans i coques de recapte artesanes, a càrrec d'Albert Porté, de Lo + Bo de Lleida (Mollerussa), amb el suport de Delicadeses del Pla.

19.15 h Tast i degustació del plat 'Royal de conill', a càrrec d'Ignacio Bustamante 'Nacho', del restaurant el Celler (Montsonís) i de Conill com cal (Baldomar).

divendres, 27 set

09.30 h Taller per a infants 'Tiramisú energètic amb pera de Lleida', amb alumnes de primària de l'Escola Pública Francesco Tonucci (Lleida), a càrrec de Petit Complet i la DOP Pera de Lleida.

11.45 h Taller per a infants 'Tiramisú energètic amb pera de Lleida', amb alumnes de les Escoles Llar de Sant Josep (Lleida), a càrrec de Petit Complet i la DOP Pera de Lleida.

12.30 h 'Sabor sense límit', a càrrec dels estudiants de l'IFE de l'Escola d'Hoteleria i Turisme de Lleida.

13.15 h Maridatge de cervesa de proximitat amb formatges artesans, a càrrec de Quionia Pujol, de Cerveses Lo Vilot i Formatges Cal Quitèria (Almacelles).

18.00 h Taller amb degustació de 'Fruita dolça amb olis oliva verge extra', a càrrec d'Aitona Gourmet i Cuadrat Valley - Finca Agrícola (L'Albagès).

19.00 h Tast guiat i degustació dels vins guanyadors del 2n concurs de la DO Costers del Segre, a càrrec del sommelier Jordi Martínez.

dissabte, 28 set

10.30 h Tast i degustació del plat 'Popets i cranc amb samfaina', a càrrec de Jonathan Nuevo, d'Esmorzars de forquilla, amb la col·laboració de l'Associació gastronòmica, cultural i d'oci 'Lo Porró Carrincló i el celler Vall de Baldomà, amb el vi Petit Baldomà 2023-DO Costers del Segre'.

12.45 h Presentació del projecte 'Oh my lot', de productes artesans i de proximitat de la Segarra i l'Urgell que impulsa l'economia social. Tast dolç de productes, a càrrec d'El Gat del

Rosal (Tàrraga), Casa Dalmases (Cervera) i l'Olivera vins i olis ecològics (Vallbona de les Monges).

13.15 h Tast de cava brut natura NU ecològic, escollit millor cava del món 2023, a càrrec de Rosa Peñafiel, del celler Maset del Lleó.

17.00 h 'Maridatge aitonenc de mel i formatge', a càrrec d'Anna Mor, de Mel de l'Oest, i de Manel Pla, de Formatges Montlloré (Aitona).

17.45 h Degustació 'l'Art de la cocteleria', a càrrec de José Maria Iglesias, de Blackberry Cocktail Bar (Lleida).

18.30 h Lliurament de premis als guanyadors del projecte 'Compra i descobreix Catalunya', coordinat per l'Ajuntament de Lleida i el Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació de Lleida.

19.15 h 'Carpaccio de figues amb foie micuit, anxova i mel de tòfona i una amanida de tomàquet fresc i en conserva amb burrata fresca, mongeta i seitons', a càrrec del xef Salvador Trabolón, del restaurant Saroa (Lleida), fet amb productes de temporada de la cistella de Ponent de Lleida, a càrrec de la Tatiana Simó, i maridat amb vins dels Vilars d'Arbeca.

diumenge, 29 set

11.00 h 'L'art de fer orelletes: les postres del Pla maridades amb ratafia del Miracle (Solsonès)', a càrrec d'Andreu Montserrat, del Forn Macià (Sidamon), i de Manel Casanovas, amb el suport de Delicadeses del Pla.

11.45 h 'Net de gluten i ple de sabor' - Productes artesanals sense gluten, a càrrec de Montse Fabrès, de l'obra d'Avantall Net de Gluten (el Palau d'Anglesola), amb el suport de Delicadeses del Pla.

12.30 h 'Còctels d'etiqueta amb DOP Pera de Lleida', a càrrec de Blau Osorio Bernaus, estudiant de l'Escola d'Hoteleria i Turisme de Lleida.

13.15 h Tast de 'Vins del Pirineu maridats amb formatges de la plana de Lleida', a càrrec de Dani Miquel, de Bo de Shalom (Lleida).

17.00 h 'Maridatge de verdures de l'hort amb olis', a càrrec d'Anna Coll, de la Cistella de Montgai, i Carla Gili, d'olis l'Anèdota (Montgai).

17.45 h 'Carpaccio de corder de pastura', a càrrec de Gemma Arnillas, del Pla Oví (Algerri), i de la cuinera Eva Chica, de Txica dxef (Balaguer).

18.30 h 'Del pot al plat', tast de conserves artesanals dolces i salades, a càrrec de Jaume Espart i Lúcia Fernández, de Mos de Tros (Vallverd d'Urgell), amb el suport de Delicadeses del Pla.

19.15 h Hamburguesa artesana amb pa de brioix i salsa de formatge blau km0, a càrrec de Joaquim Castells, de Càrniques del Pla (Mollerussa), maridada amb cervesa artesana Menarguina (la vella Caravana-Menàrguens) i la Hoppy (de Cerveses de Ponent-Seró), amb el suport de Delicadeses del Pla.

Descarrega't l'app
Aliments del territori i tu

HIDRO matic

SOLUCIONS DE REG ▫ ANTIGELADA
TELECONTROLS ▫ AGROSOLARS

25 ANYS A L'AVANTGUARDA DEL REG

Soses LP-7041, km 1, 25181, Soses, Lleida	Almacelles Pol. Pla de la Creu, Nau 11 25100, Almacelles, Lleida	www.hidromatic.es hidromatic@hidromatic.es 973 79 78 460	
--	---	---	--

ARVET

100% ANIMAL

Cubertes BASSES DE PURINS

MTD 100% Reconeguda

✓ Fàcil ✓ Ràpid ✓ Econòmic

Tractament d'aigua DIOXVET READY

Dioxit de clor sense fer barreges

 SISTEMA DE IDENTIFICACIÓ	 HIGIENIZACIÓ	 TRATAMIENTO Y DOSIFICACIÓ	 EUTANASIA	 DIAGNÓSTICO
 CARRO DE PARIDERAS	 MATERIAL GANADERO	 INSEMINACIÓ ARTIFICIAL	 SISTEMAS DE PESAJE	 TRATAMIENTO DE AGUAS

www.arvet.eu arvet@arvet.eu 973 260 198

100% PRODUCTE DE PONENT

Pol. Ind. Els Castellots,
Les Borges Blanques

WWW.PREFABRICATSPUJOL.COM

Qualitat a cop de segell

Estar ben posicionat al mercat no depèn sols d'un reconeixement públic o un currículum prestigiós. Molts agricultors i ramaders es veuen forçats a posar-se a les mans d'entitats certificadores, la majoria públiques, per avalar que els aliments que pretenen vendre tenen la qualitat que el preu es mereix. De vegades, obtenir aquests segells a les etiquetes suposa una important càrrega burocràtica. Descobrim alguns dels logos més reconeguts.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Redacció

● PRODUCCIÓ INTEGRADA

La producció integrada es defineix com un sistema agrícola de producció d'aliments de qualitat, amb mètodes respectuosos amb la salut humana i el medi ambient. La finalitat és obtenir una alta qualitat, minimitzar l'ús de productes agroquímics, optimitzar els mètodes de producció i disminuir els residus. A diferència de la producció ecològica, que ho prohibeix, la integrada permet l'ús (restringit) de productes

agroquímics de síntesi (com adobs i pesticides).

L'autoritat que atorga aquest distintiu és la Generalitat, a través del Consell de Producció Integrada. Per assegurar el compliment de les normes, es fan visites a les finques, obliga el productor a registrar en un quadern totes les operacions, del conreu fins a la collita i, des d'aquesta, a la comercialització, i s'executen anàlisis agroquímiques periòdiques a partir de mostres de fulles i fruits.

● DENOMINACIÓ D'ORIGEN PROTEGIDA (DOP)

Identifica un producte originari d'un lloc determinat, una regió o un país, la qualitat del qual es deu exclusivament al seu medi geogràfic. Cada DOP té un reglament que és supervisat pel seu respectiu consell regulador, que té la potestat de denunciar irregularitats a l'autoritat competent, novament la Generalitat (a través de la

Direcció General d'Empreses Agroalimentàries, Qualitat i Gastronomia). En aquest darrer sentit, les autoritats segueixen els dictats de la normativa europea. Tots aquells productors que no formin part d'una DOP tindran vetada la utilització del terme que defineix el medi geogràfic sota amenaça de sanció econòmica.

● INDICACIONS GEOGRÀFIQUES PROTEGIDES (IGP)

Identifica un producte originari d'un lloc determinat que posseeix una qualitat determinada, una reputació o una altra característica que pugui ser atribuïda al seu origen geogràfic. La diferència amb la DOP és que, en aquest cas, només amb una sola fase de la produc-

ció ubicada a l'àmbit geogràfic protegit (i no totes com a la DOP) és suficient per obtenir el segell. El torró d'Agramunt, la vedella dels Pirineus, les patates de Prades i el pa de pagès català són alguns d'aquests productes certificats. Cada consell regulador és competent per vetllar per la certificació i el seu control.

● ESPECIALITAT TRADICIONAL GARANTIDA

Reconeix un producte agroalimentari que té una composició tradicional o que ha estat obtingut a partir de matèries primeres tradicionals o mitjançant un mètode de producció o transformació de tipus tradicional. Està regulat per un reglament de la Unió Europea i, a diferència de la DOP o la IGP, aquest se-

gell no fa referència a l'origen i, per tant, pot ser elaborat a qualsevol estat membre europeu.

Els sectors amb productes amb aquest reconeixement són la carn, els formatges i els làctics, les cerveses i el pa. A Catalunya tenen aquesta certificació el pernil serrà i els panellets.

● QUALITAT ALIMENTÀRIA (MARCA Q)

La marca de qualitat alimentària (Marca Q) és propietat de la Generalitat i s'atorga a productes agroalimentaris que tenen unes característiques diferenci- als fixades per un reglament específic, que compleixen els requisits dels graus superiors de la normativa vigent en matèria de qualitat agroalimentària i que són certificades per entitats externes. Bombons,

formatge, galetes, peix, pollastre, vedella, porc, corder, mel, conill i torrons són alguns dels productes susceptibles d'obtenir aquest segell. És la Comissió Catalana de la Marca de Qualitat Alimentària la que emet els informes sobre els reglaments de les marques de qualitat alimentària. La certificació d'un producte emparat per una Marca Q l'haurà d'efectuar una entitat independent de certificació que serà contractada per l'empresa titular.

● PRODUCTE ECOLÒGIC

Certifica tot mètode de producció agrícola que té com a objectiu obtenir aliments utilitzant substàncies i processos naturals. Les normes de l'agricultura ecològica, dictades també per la Unió Europea, persegueixen un alt nivell de benestar animal i exigeixen dels agricultors que respectin els hàbits de con-

ducta específics dels animals. El Ministeri d'Agricultura és el competent per al desenvolupament de les línies directrius en matèria de producció ecològica en el marc de la legislació estatal i europea, mentre que la Generalitat és l'autoritat competent de l'organització i supervisió del control oficial.

● PRODUCTE BIODINÀMIC

La biodinàmica va ser definida pel filòsof i científic austriac Rudolf Steiner en les seves conferències de 1924 i es basa en el principi del tractament de la granja com un organisme complet, capaç de produir tots els materials necessaris per a la seva supervivència sense introduir materials externs. Com la

producció ecològica, no utilitza substàncies fertilitzants artificials ni pesticides i herbicides tòxics i creu en la influència del cosmos en la pagesia. El seu segell no està reconegut per l'administració pública i només l'emet Demeter, organisme internacional amb seu als Estats Units que té la competència per al control i la supervisió de cada productor certificat.

● ARTESANIA ALIMENTÀRIA

Un decret del passat mes d'abril flexibilitza i amplia l'ús del terme "artesà" i crea un nou concepte, el d'empresa artesana alimentària acreditada per la Generalitat, que reconeix i dona visibilitat a empreses artesanals alimentàries que elaboren productes alimentaris en unes condicions que garanteixen un producte final individualitzat, de bona qualitat i amb

característiques diferenci- als. La seva activitat principal ha de correspondre a oficis com fleca, pastisseria, xurreria, gelateria, formatgeria, carnisseria, cerveseria i productors de licors i melmelades, entre altres. A part de la certificació d'artesania alimentària, la Generalitat també atorga regularment el carnet d'artesà i el diploma de mestre artesà.

● VENDA DE PROXIMITAT

Venda de productes agroalimentaris, procedents de la terra o de la ramaderia, o bé com a resultat d'un procés d'elaboració o de transformació que els productors o les agrupacions agràries fan en favor del consumidor, di-

rectament o mitjançant la intervenció d'una persona intermediària. La venda de proximitat inclou també la venda directa i la venda en circuit curt. Està regulada per un decret del Govern de l'any 2013.

● PRODUCTE DE LA TERRA

Inventari format per més de 260 productes de tota mena, tant frescos com elaborats (carns, embottits, formatges, productes de pastisseria), que són típics i tradicionals de Catalunya, independentment de què

estiguin protegits o no per un distintiu referit a l'origen i la qualitat del producte. El pa de ronyó, la xocolata a la pedra, les orelletes, les figues d'Alguaire, el meló d'Artesa de Segre, la pera i la poma de Lleida són alguns d'aquests productes inventariats.

● RAMATS DE FOC

Distintiu atorgat a ramaders que contribueixen amb la pastura del seu ramat a mantenir les zones estratègiques per a la gestió d'incendis. L'objectiu del segell és visibilitzar la seva tasca, valorant i diferenciant els seus pro-

ductes, fent partícips els consumidors finals i compensant l'esforç i el valor afegit que la seva contribució suposa. El projecte està emès per la Fundació Pau Costa amb el suport de Bombers i de la Generalitat i de moment està implantat a les comarques de Girona.

NADAL 2024

**converteix
aquesta caixa en un
lot de Nadal
d'impacte social**

Escull entre una selecció de productes de **qualitat** i del **territori**.

Escull un dels **nostres suggeriments** o fes el teu lot a mida!

Collabora amb **TALMA** i posa en pràctica el teu **compromís social**

www.talma.cat

TALMA
Persones al costat de Persones

DEMANA'NS INFORMACIÓ I PRESSUPOST SENSE COMPROMÍS
625 43 58 84 | comercial@talma.cat

VANESA FREIXA I RIBA

Dinamitzadora i activista

“La tecnificació ens torna massa dependents i ens fa perdre el coneixement tradicional”

Rialp, 1977. Muntanyesa, creadora, divulgadora i generadora de pensament crític al voltant de la ruralitat. Se la coneix per haver estat la primera directora de l'Escola de Pastors i fundadora de l'Obrador Xisqueta. Ara coordina, entre d'altres coses, el projecte Laviral, que uneix artistes i científiques per pal·liar la situació de sequera en diferents contextos. La seva ideologia, encara confrontada amb el sector productiu intensiu convencional, demana la unitat de la pagesia enfront d'un sistema que considera que s'està autodestruïnt.

Albert González Farran

albert@somgarrigues.cat

[@AlbertGFarran](https://twitter.com/AlbertGFarran)

Albert González - Es pot ser activista en un racó perdut del Pirineu?

Vanessa Freixa - Tinc la sort de viure aïllada, entre el bosc i la pastura, i això m'omple moltíssim.

A.G. - Tens moltes facetes professionals. Com et defineixes?

V.F. - Practico molts oficis perquè m'apassionen moltes coses. A part de la meua faceta creativa i dinamitzadora, soc una persona molt polititzada (en el bon sentit) i això acaba sent també un ofici. Sento una crida molt forta per explicar el meu discurs.

A.G. - Fa un any vas publicar *Ruralisme* i ja va

per la segona edició. La gent t'escolta...

V.F. - Les vendes han anat molt bé, perquè està escrit des del sentit comú. Parteix d'una visió del món que, en certa manera, moltes persones poden compartir. Arriba i inspira. Alguns grups el van utilitzar com a manual en la darrera campanya electoral municipal i diverses persones s'han arribat a plantejar canvis en la seva vida. Bàsicament, vull plantejar que, si jo soc capaç de fer-ho, tots ho som.

A.G. - El llibre és un resum del teu ideari?

V.F. - Plantejo preguntes sobre el que estem fent, si realment és coherent i com ens agradaria el nostre món. Tenim molt discurs i molta consciència del que s'ha de canviar, però no fem res. Cal caminar pas a pas, fer-ho a poc a poc. Algú pot pensar que són posicions molt minoritàries, però crec de debò que és un sentiment molt compartit. No anem desencaminats.

◆ FOTOS: Albert González.

A.G. - Hi haurà canvi tant sí com no?

V.F. - Vindrà i serà disruptiu. La crisi climàtica va a tota velocitat, això és una evidència, i, vulguem o no, ens portarà a canviar d'hàbits. Hem

de recordar que som en un planeta amb recursos finits, però això no vol dir que ens hàgim de bloquejar. Serà una adaptació que anirem fent progressivament. Hi ha una oportunitat dins de tot això. I una d'elles és portar una vida més sòbria.

A.G. - Tornar enrere?

V.F. - Sobrietat no vol dir escassetat, sinó treure'ns dependències materials que no ens deixen parar aquesta màquina accelerada. Tinc

la sensació que estem desbordats de feina, no tenim temps per reposar. Hem d'endreçar-nos col·lectivament i assolir una vida justa per a totes les persones. El benestar ha de ser per a tothom i això ens demana una altra visió del món.

A.G. - O sigui, el discurs del decreixement.

V.F. - Decréixer està mal vist, però si mirem el que estem invertint i el que rebem a canvi hauríem d'adonar-nos que això no té ni cap ni peus.

A.G. - Però dir tot això, no et posa molts sectors en contra?

V.F. - No vull que em donin la raó, però ens posaríem d'acord en moltes coses. D'una manera objectiva, sabem que no anem bé. Estem creixent desmesuradament, sobreproduint per vendre fora, per assolir un benefici que al final no és ni per al productor. Movem una quantitat ingent de diners per quedar-nos sempre amb

— ◆ —

"Els canvis vindran i seran disruptius. Ens portaran a canviar forçosament d'hàbits"

una petita part. Ens pot semblar un progrés, però en el fons estem endeutats i lligats. Ens trobem en aquesta roda i ens han dit que és l'única manera de fer. Però n'hi ha d'altres. Els canvis no tenen per què ser negatius ni catatròfics, sinó una oportunitat.

A.G. - Estàs demanant als productors que decreixin, però això seria la ruïna per a molts.

V.F. - No té sentit que la rendibilitat passi per l'augment de la producció. I això és perquè es cobra per sota d'un preu just. Com és possible que encara no s'hagi establert el preu mínim garantit? Estem alimentant una roda injusta. Pagesos i ramaders es veuen obligats a fer inversions per créixer, a gastar-se molts diners i endeutar-se. Anem creixent i menjant-nos a nosaltres mateixos. I aquí és on hauria d'entrar la política, per ajudar projectes que vulguin decreixer, que els sostinguin perquè puguin començar.

A.G. - Això és realista?

V.F. - El sud de França està ple de projectes petits. Granges de 300 ovelles de carn o de cent cabres de llet, amb una xarxa de mercats locals, vius de veritat, on van els productors per sostenir-se amb un preu just. Allí el territori és més viu, més resilient, més autònom. Aquí ho hem perdut. Aquest model, que molts diuen que no és gens realista, existeix i es pot fer.

A.G. - També et poden dir que el model actual ja funciona.

V.F. - El creixement i el progrés no són reals. Tothom es queixa! Tenim un exemple amb la sequera. Ens diuen que hem de tecnificar-nos, invertint en tecnologia. I què passa? Doncs que perdem el coneixement tradicional de la terra i acabem depenent d'assessoraments externs. Els biocides, la maquinària i les noves tecnologies ens desarrelen, ens desruralitzen, ens allunyen de l'ofici. Respecto tots els models de producció, però demano una mirada crítica per preguntar-nos, on ens porta tot això?

A.G. - On ens porta?

V.F. - Les ciutats deixaran de créixer per una qüestió econòmica i mediambiental. Tenim ciutats amb molt poca personalitat i artificials, una situació que també poden patir aquells territoris tan dependents del turisme. Són zones que no donen feines de qualitat. Estan provocant una generació de pobresa cultural i econòmica. Ens omplen amb discursos que la producció intensiva és l'única possible i no és cert. Hem de generar autoestima pel territori. El que han fet amb Catalunya és especialitzar els territoris, convertint uns en purament turístics, d'altres en productors d'aliments i, fins i tot, altres en abocadors dels residus urbans.

A.G. - Tenim un mal model de país?

V.F. - Gran part de la terra a Catalunya està destinada a la producció intensiva per enviar-la fora. No té sentit. Estem gastant aigua per a bestiar i cultius que acabaran marxant. Som una colònia. El discurs descolonitzador que tenim per a altres països l'hauríem d'aplicar a casa nostra. Estem malbaratant recursos propis per vendre'ls fora a un preu molt barat. És molt fort. Som esclaus del sistema capitalista, que ens està portant a una pèrdua de valors i ètica.

A.G. - Un sistema que acapara terres...

V.F. - L'acaparament de terres que veiem a la plana de Lleida no es produeix al Pirineu. Però els ramaders necessiten engrandir les seves granges per ser rendibles. Pagès que es jubila, veí que les compra per tenir més terres, més vaques i cobrar més subvencions. Som uns caça-primes.

A.G. - Com controlem el repartiment de les terres?

V.F. - La terra hauria de ser un bé públic. França té, des dels anys seixanta, un banc de terres molt potent. L'administració destina milions d'euros a comprar-ne i repartir-la a preus justos. Molts propietaris que la volen vendre tenen l'obligació d'oferir-la primer al banc i això permet regular el mercat. No es pot especular. Com és possible que les persones encarregades d'alimentar-nos no tinguin accés a la terra? Com és possible que després el seu aliment no arribi als nostres establiments?

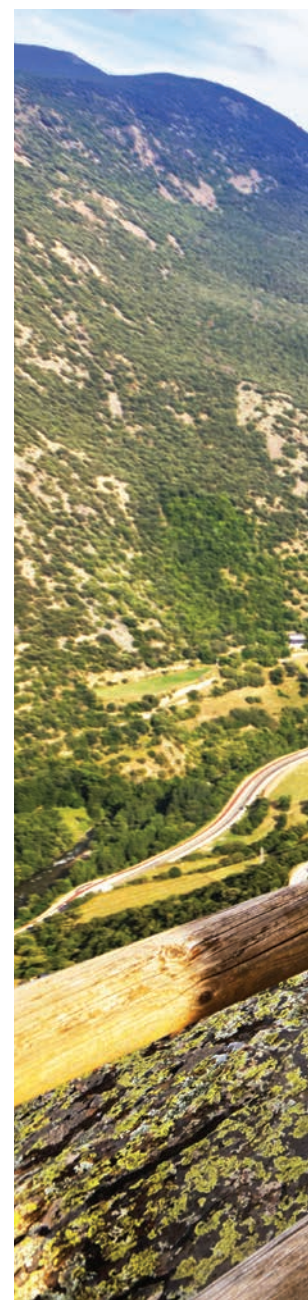
A.G. - A la muntanya, el turisme és la teva principal preocupació?

V.F. - Al Pirineu, el 80% de l'economia està vinculada al turisme i aquesta dependència fa que la resta de sectors n'estiguin contaminats. Persones que són als ajuntaments i consells comarcals hi tenen molts vincles i, sense mala fe, ja no donen importància a altres sectors. Volen continuar amb un model que, certament, ha dinamitzat molts pobles que anaven a la baixa, però ens hem passat de pistonada. Hem perdut en benestar i en altres sectors estratègics com l'alimentari.

A.G. - Per canviar, calen molts més moviments de protesta?

V.F. - Quan un sector està molt oprimat, és normal que esclati, de vegades de forma violenta. No sé si és bo o dolent, però ho entenc. La pagesia ha anat seguint tot el que se'ls ha demanat, sense una cultura de la protesta que ha fet callar moltes veus, ha anat entrant en el sistema, adap-

"Som una colònia: estem gastant aigua per a bestiar i cultius que marxen fora"

tant-s'hi sense ser gaire crític. El sector ha de ser molt més combatiu i, a la vegada, propositiu i no tan acomodat. Hem de moure el cul, no permetre que decideixin per nosaltres. Falta generar un discurs propi.

A.G. - En la darrera revolta, grups com Assemblea Pagesa no s'hi van sumar.

"El sector ha de ser molt més combatiu, propositiu i no tan acomodat"

V.F. - La darrera revolta va posar molta energia a treballar per uns objectius comuns que no estaven ben treballats des de la base, perquè tenien moltes contradiccions que feia molt difícil treballar-los junts. Falta professionalització en els moviments reivindicatius.

Per desgràcia, cal que tot plegat s'enfonsi encara una mica més per replantejar-nos-ho tot més bé. Assemblea Pagesa reivindica una pagesia molt més autònoma, més arrelada a la terra.

A.G. - Demanes rebels a sou?

V.F. - Ser activista demana hores. La feina del dia a dia se'ns menja i els productors no tenen temps. La professionalització del sector permetria alliberar treballadors de la seva càrrega i crear un equip que coordini les reivindicacions. Si no, la gent acaba saturant-se i desbordant-se, la flama s'acaba apagant i origina períodes de silenci entre revoltes massa llargs.

A.G. - I estar més units?

V.F. - El sistema ens ha portat a treballar de forma molt individual. Perquè la comunitat estigui sana, hem de procurar que tothom estigui bé, i actualment es troba massa atomitzada. Hem de refer els llaços. El futur ha de ser col·lectiu i cooperatiu i això exigeix flexibilitzar les posicions.

A.G. - Cal més participació del feminisme?

V.F. - Sense dubte. El feminisme és una manera de veure el món, des de la sensibilitat, des del respecte a l'entorn, amb voluntat de cuidar. Ens hem tornat pràctics i utilitaris i hem perdut la mirada sensible per la natura. Ens hem cosificat

com a persones, ens hem tornat màquines productores malmetent la natura. Ens hem de rehumanitzar, renaturalitzar. I això és independent de si ets home o dona. Per molt que la ciència avanci, som ecodependents i hem de tenir una mirada cuidadora. I sembla que el canvi ve amb més presència de dones joves al sector. L'home, en determinats moments, ens serveix per la seva efectivitat i contundència, però ens cal estratègia, planificació i cura.

A.G. - Què penses quan et titlles d'activista il·luminada?

V.F. - Jo estic molt segura del que penso. No m'importa. Fins i tot, ho respecto. Què t'he de dir? No puc fer-hi més, però jo no deixaré mai de dir el que penso. Al final, el futur ens posarà a lloc. Crec que molts tenen por i per això em titlles d'il·luminada.

A.G. - No hi ha cap manera de posar els sectors crítics al teu costat?

V.F. - Falta sortir i veure més per creure en altres models. Jo dic les coses perquè existeixen, perquè les he vist, hi ha altres espais i altres persones que funcionen d'una manera diferent. Òbviament això requereix feina. I encara que posis sobre la taula models existents com el banc de terres de França, no escolten. Ha d'haver-hi una obertura de mires, de menys prejudicis, una voluntat de provar. Al final som peces d'un engranatge molt complex. Ens sembla que som molt lliures i no és veritat. Volem continuar amb

aquest sistema o volem construir el nostre propi marc?

A.G. - Tens converses amb el sector productiu convencional?

V.F. - Em trobo amb ells en molts debats, on fins i tot es posen agressius, però no poden mai rebatre'm quan dic que la terra està contaminada. Fem veure que no existeix o intentem fer-hi alguna cosa? Ens hem de replantejar la manera de treballar, voluntàriament o a la força. Estem encara alimentant un sistema que ens destrueix i sembla que som tan dependents que no ens permet adonar-nos-en. Estem tan contagiats que és molt difícil plantejar una estratègia des de l'objectivitat i crec que el canvi sols es produirà quan hi hagi un col·lapse del sistema.

"Estem alimentant un sistema de producció que ens destrueix i ens fa dependents"

Pots escoltar l'entrevista sencera escanejant aquest codi QR amb el teu telèfon mòbil.

www.arbequina.coop

VERMUT · SOBRETAULA · TARDEIG · XARRUPS · COPES

ENDOLÇA CADA MOMENT

TASTA EL NOSTRE NOU
LICOR D'OLIVA ARBEQUINA

GESTIÓ AGRORAMADERA DE PONENT

Estimem la pagesia

Treballem per les persones

Ramaders i ramaderes compromesos amb el territori

som

persones · territori
ramaders · origen
arrels · Garrigues
responsabilitat
llavor · pagesos
coratge · passió
vida · innovació
impuls econòmic

www.borgesvet.com

facebook.com/borgesvet [@clinicaveterinariaborgesvet](https://instagram.com/clinicaveterinariaborgesvet)

Borges Vet
CLÍNICA VETERINÀRIA

- Medicina Interna
- Dermatologia
- Oftalmologia
- Odontologia
- Neurologia
- Nutrició
- Geriatria
- Pediatria
- Etologia
- Cirurgia de teixits tous
- Medicina preventiva
- Diagnòstic per imatge
- Laboratori propi
- Hospitalització de dia (3 sales independents: gossos, gats i infecciosos)
- Botiga especialitzada

Raval del Carme, 108
LES BORGES BLANQUES
Tel. 973 14 35 90 · Mòb. 645 783 282
contacte@borgesvet.com

L'Abadia

ARBECA

CINEMA, MÚSICA, DANSA, TEATRE

PROGRAMACIÓ CULTURAL ESTABLE

TARDOR 2024

SETEMBRE

29
A les 17h

MAMÍFERA

Sessió Doble de Cinema
MAMÍFERA + CINEMA (a determinar)

OCTUBRE

6
A les 18h

CINEMA (a determinar)

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

13
A les 18h

CINEMA (a determinar)

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

20
A les 18h

Cinema "PÁJAROS"
Cicle Gaudí

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

NOVEMBRE

3
A les 18h

CINEMA (a determinar)

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

10
A les 18h

CINEMA (a determinar)

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

26
A les 19h

CAMERATA EDUARD TOLDRÀ
Concert "Vistes al mar"
(Església de Sant Jaume)

27
A les 18h

"LA CASA MÉS PETITA"
Teatre familiar +6 anys

Taquilla: 6€ / Anticipada: 5€ / Pack 4 persones: 18€ / Pack 5 persones: 22€

16
A les 20h

"ROSSANGOS" Espectacle de dansa i teatre

Anticipada: 6/7€ Taquilla: 7/8€

17
A les 18h

Cinema "CASA EN FLAMES" Cicle Gaudí

Anticipada: 3/4,5€ Taquilla: 4/5,5€

22
A les 18h

"LA CASA MÉS PETITA"
Teatre familiar +3 anys

Taquilla: 6€ / Anticipada: 5€ / Pack 4 persones: 18€ / Pack 5 persones: 22€

22
A les 21.30h

MARC SARRATS
Comèdia

Anticipada: 8/10€ Taquilla: 10/12€

23
A les 18h

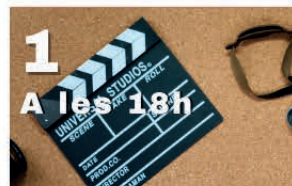

"LES PIRATES DE TERRA ENDINS"
Teatre familiar +6 anys

Taquilla: 6€ / Anticipada: 5€ / Pack 4 persones: 18€ / Pack 5 persones: 22€

DESEMBRE

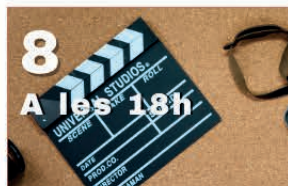
1
A les 18h

CINEMA (a determinar)

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

8
A les 18h

CINEMA (a determinar)

Anticipada: 4/5€ Taquilla: 5/6€

15
A les 18h

CINEMA (Cicle Gaudí)

Anticipada: 3/4,5€ Taquilla: 4/5,5€

27
4 sessions

"DINS DEL CAU DEL TABALET"
Teatre familiar 3-8 anys

Sala Centro. 4 Sessions: Matí 11:00, 11:45; Tarda 16:00, 16:45

28
A les 19h

JUDIT I MERITXELL
NEEDERMAN "Concert de Nadal"

Anticipada: 10/12€ Taquilla: 12/14€

**Sistema SOFTWARE
per Bluetooth
F3020**

 Agrolegal

*El servei jurídic pensat
per als agricultors i ramaders.*

 973 242 250

Plaça Sant Joan, 17, 2n 1a,
25007 Lleida.

OLANO AJUMEX
Advocats i assessors empresarials

Distribuidors de fitosanitaris des de 1970
FERTILITZANTS · LLAVORS · CEREALS
FITOSANITARIS · TREBALLS AGRÍCOLES

Av. Sarinyena, s/n
22520 FRAGA (Osca)
Tel. 974 47 04 00
info@silosdelcinca.com
www.silosdelcinca.com

EXCAVACIONS
MONTAGUT

SOM ESFORÇ, DEDICACIÓ I PASSIÓ

696 963 490 | 696 963 489

montagut@excavacionsmontagut.com

SOMRURALS

PÒDCAST

Dilluns 30 de setembre estrenem
el programa **SomRuralsPòdcast!**

El teu pòdcast del món rural

Podràs trobar un programa nou cada 15 dies a
somgarrigues.cat • iVoox • Spotify

Associació Cultural Garriguena de Comunicacions

Carrer nou, 2 25400 LES BORGES BLANQUES • 973 14 24 20 • www.somgarrigues.cat

 facebook.com/somgarrigues [@somgarrigues](https://twitter.com/somgarrigues) [@somgarrigues](https://instagram.com/somgarrigues)

project
enginyeria + arquitectura

memòries Next Generation EU
legalització solar fotovoltaica
certificats energètics
inspeccions d'edificis ITes
cèdules d'habitabilitat
obres menors
rehabilitacions
projectes d'instal·lacions
activitats industrials
obertura de botigues
magatzems i naus

c. paer casanovas, 40 bx, 25008 Lleida _ 973243816 _
www.projectlleida.com

SOMRURALS
P Ò D C A S T

Dilluns 30 de setembre estrenem
el programa **SomRuralsPòdcast!**

El teu pòdcast del món rural

Podràs trobar un programa nou cada 15 dies a
somgarrigues.cat · iVox · Spotify

Associació Cultural Garriguena de Comunicacions

Carrer nou, 2 25400 LES BORGES BLANQUES · 973 14 24 20 · www.somgarrigues.cat

 facebook.com/somgarrigues · [@somgarrigues](https://twitter.com/somgarrigues) · [@somgarrigues](https://instagram.com/somgarrigues)

L'inexplicable cultiu residual de lavanda entre els pagesos de Ponent

La lavanda (o l'espígol) és un cultiu que creix en zones assolellades de clima mediterrani i s'adapta molt bé a tot arreu. De fulles molt estretes i flors blaves o violàcies en primavera, és aromàtica i se'n poden fer nombrosos productes de perfumeria i cosmètica, la majoria molt rendibles. Tot i que a més se'n poden treure beneficis amb altres derivats i amb l'agroturisme, per una raó desconeguda (encara) és residual a Catalunya.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Fotos i text

Una hectàrea ben equipada i a ple rendiment en el cultiu de lavanda és capaç de produir fins a uns 25 quilos d'oli essencial, que al mercat actual es poden bescanviar per uns 450 euros (a la baixa). **Segons el Ministeri d'Agricultura, la inversió en maquinària, aigua i mà d'obra que requereix aquest cultiu es podria arribar a amortitzar en un període de cinc anys**, això sense tenir en compte els ingressos extra que es poden obtenir en la producció d'altres derivats d'aquesta flor o, fins i tot, amb la promoció d'activitats turístiques. Malgrat tot, els agricultors catalans continuen sense apostar-hi.

Les zones espanyoles on prolifera més el conreu d'aquesta planta aromàtica són a les províncies de Guadalajara, Terol i Conca, on es poden trobar extensos camps de cultiu intensiu. En tot l'estat espanyol, segons el Ministeri, hi ha comp-

tabilitzades al voltant d'unes 10.000 hectàrees de conreu industrial de lavanda (i els seus derivats), la majoria concentrades a Castella la Manxa i Castella i Lleó, que produeixen fins

a 30.000 tones anuals, de les quals només un màxim del 2% acaben convertint-se en olis essencials, que posteriorment s'utilitzen per a la producció d'aromes per a perfumeria i articles de cosmètica i, fins i tot, farmàcia.

Un dels pocs productors que hi ha a Ponent són la parella formada per Ramon Blanch i Assumpta Orteu, que tenen dues plantacions en actiu, una al Tossal Blau de Torregrossa i una altra a la Vall de la Coma, al terme de l'Albi (les Garrigues). **Propietaris d'Apícola Junedenca, firma destinada a la venda d'abelles i de mel, van decidir fa uns anys ficar-se amb aquest cultiu per tal de garantir als insectes l'aliment necessari, no sols per a la producció de mel, sinó sobretot per a la seva supervivència** durant els llargs mesos d'estiu a Ponent.

Fa 35 anys que la família Blanch Orteu està integrada per apicultors professionals que no volen practicar una transhumància gaire extensa per a les abelles. "Ens agrada moure'ns sols pel nostre territori", indiquen. Pla d'Urgell, Segrià i Garrigues és l'àmbit preferit d'actuació per criar les abelles i el cultiu de lavanda ha permès en els últims anys que els insectes siguin encara una mica més sedentaris i resilients.

Però òbviament, de la planta també en treuen altres profits. La primera plantació d'espígol de l'empresa apicultora va començar l'any 2020 a Torregrossa. Allí tenen 1,5 hectàrees i, gràci-

Una hectàrea de lavanda pot produir fins a 25 quilos d'oli, valorats en 450 euros

◆ Ramon Blanch inspecciona el cultiu de lavanda que cada any planta al terme de l'Albi, utilitzada prioritàriament per garantir la supervivència de les seves abelles.

es a les pluges del primer exercici, van obtenir una collita extraordinària el 2021. "Després, sols hem aconseguit floracions molt vistoses, però poc productives a causa de la sequera", admet Ramon Blanch. I és que al Tossal Blau, per la seva ubicació sobre un turó, la plantació està en mans únicament de la pluja.

A l'Albi tenen dues hectàrees més de lavanda que van començar a conrear un temps després. Allí **disposen d'un parell de varietats híbrides que van poder plantar amb els esqueixos que havien traslladat d'un distribuïdor de València (una altra de les zones amb força potencial productiu de l'estat espanyol).**

A Catalunya no hi ha pràcticament proveïdors d'esqueixos, ni infraestructura adequada per elaborar els olis essencials in situ i, ni tan sols, per a la cura i manteniment del cultiu. De fet, Blanch treballa la finca sense una maquinària específica, sinó amb una vella segadora i, després, ha de separar a mà curosament la flor de la palla per tal de transportar-la d'una forma més econòmica fins a les destil·ladores espanyoles. "Aquí estem fent invents, per evitar costos prohibitius", admet Ramon Blanch.

La firma trasllada cada any la flor a València o Guadalajara perquè allí, pagant uns set euros el quilo de flor, n'extreuen una essència que actualment es paga a menys de vint euros el quilo (abans es podien obtenir guanys de fins a trenta). "Si restem els costos del viatge i les hores que hi dediquem, valdria més arrencar totes les plantes", reconeix Blanch.

Un cultiu residual

Els propietaris d'Apícola Junedencà mantenen de totes maneres la lavanda per garantir l'aliment de les abelles. En zones tan caloroses com el Pla d'Urgell o les Garrigues, la presència de lavanda permet que aquests insectes sobrevisquin l'estiu en millors condicions. Si no fos per aquesta planta de secà, la calor acabaria exterminant-los.

En qualsevol cas, la veritat és que el cultiu de lavanda és totalment residual a Catalunya. **A la demarcació de Lleida, a part dels apicultors de Torregrossa, es coneixen pocs altres exemples. Un d'ells és de Cal Margarit, de Montan de Tost (a l'Alt Urgell),** productor i destil·lador que, a més de fer olis i essències, també comercialitza colònia, xampú, gel, cremes i, fins i tot, cervesa. Perquè de la lavanda se'n poden obtenir múltiples derivats, com fins fa poc feia un altre productor de Ponent, Aromes de Can Rosselló, ubicat a l'Horta de Lleida.

Aquesta última marca, encara present al mercat, va ser de les primeres al nostre territori en apostar per la lavanda i totes les seves possibilitats. A part dels productes cosmètics i de la cervesa, ha arribat a fer-ne també magdalenes. Primer la sotragada de la pandèmia i després

◆ Magdalenes, cervesa i olis essencials, part dels productes derivats de la lavanda que comercialitza Aromes de Can Rosselló.

(a principis de l'any 2023) les destrosses ocasionades pels senglars van acabar de desfer un projecte que tenia molt bones perspectives. El propietari, **Francesc Rosselló, va arribar a organitzar a l'Horta fins a cinc edicions seguides d'un festival de floració que dinamitzava la seva finca amb centenars de visitants.** "Li trèiem molt rendiment turístic a la lavanda", assegura l'empresari.

Els Rosselló van arribar a convèncer altres pagesos de l'Horta perquè se sumessin a aquest cultiu per acabar amb un potencial productiu de mig centenar d'hectàrees. "Vèiem possible arribar fins a les 200 hectàrees en molt poc temps", recorda Rosselló. Però la pandèmia ho va parar tot. **"Els pagesos són massa conservadors, no s'arrisquen i, davant de l'adversitat, acaben preferint els cultius tradicionals"**, lamenta el productor que encara manté activa la marca del projecte amb olis que compren i venen per internet. Fins i tot, per a aquesta edició de la Fira de Sant Miquel de Lleida, té

encomanat un estand de 300 metres quadrats per continuar promocionant els productes d'Aromes de Can Rosselló.

"Tinc més de setanta anys i sense gaire més forces per replantar la meva finca, però encara mantinc l'esperança

que algú en repregui l'interès", confessa Rosselló, propietari de 2,5 hectàrees de terreny de regadiu que abans estaven plenes d'espígol i que ara ha substituït pel panís.

Pagesos de l'Horta de Lleida havien arribat a preveure el cultiu de 50 ha de lavanda

Objectiu ecoturístic

Una altra de les possibilitats econòmiques que ofereix l'espígol és "el gaudi que en dona", manifesten els seus cultivadors. I no és una motivació supèrflua, segons assegurin, perquè està encaiminada a la promoció turística del territori. **Un esdeveniment lúdic, un tast de vins, sessions de ioga, la gravació d'un espot publicitari, una sessió de fotos de casament... "Hi ha mil coses que podrien fer-se en un camp de lavanda", assegura Ramon Blanch.**

Les possibilitats d'explotar turísticament aquest cultiu són àmplies, però sembla que ningú hi està apostant a Catalunya. A Tiedra (Valladolid), per exemple, hi ha el primer centre d'interpretació dedicat al món de l'espígol, un recorregut per les varietats, llocs i maneres de conreu, sessions obertes d'extracció d'aromes i xerrades sobre la seva presència a la nostra cultura i costums al llarg de la història. Les propostes turístiques del centre inclouen experiències com rutes amb totterreny, demostracions, esdeveniments, visites escolars, sessions de *mindfulness*, cursos, xerrades i, òbviament, accés a una botiga dedicada a la venda de flors seques, sabons, saquets, buquets, olis essencials i artesanía. Fins i tot ofereixen una experiència immersiva amb ulleres de realitat virtual per fer-hi una visita quan la floració no està encara visible a la finca.

El Tossal Blau de Torregrossa és precisament un indret màgic on les postes de sol ataronjades, combinades amb els colors de l'espígol, fan uns paisatges espectaculars en un pla elevat que permet observar des d'allí indrets tan llunyans com Tarrés, Verdú i Balaguer. L'altra finca que té Ramon Blanch a les Garrigues, rodejada d'oliveres i ametllers, també té moltes

possibilitats ecoturístiques que pensen explotar tard o d'hora. Però amb la decepció que ningú més els està seguint.

La millor tècnica

La reproducció de la lavanda híbrida es fa per esqueixos. És important que el terreny tingui bon drenatge i una òptima exposició solar, així com que estigui allunyat d'altres plantes que en puguin perjudicar el seu desenvolupament. És

ideal deixar un mínim de mig metre entre plantes i fins a dos metres entre fileres per facilitar els treballs d'esporga i recollecció de flor.

A principis de tardor és el millor moment per al cultiu, ja que és quan es dona el clima idoni, amb temperatures suaus, pluges moderades i un sol menys intens. En principi, hauria d'estar a punt per florir a finals de la primavera.

La lavanda té una vida mitjana de fins a dotze anys i va florint anualment d'una forma cada cop més voluminosa. **És de fet una planta que creix molt de pressa, que s'ha de podar almenys una vegada a l'any, abans o després del període de floració.**

Aquesta etapa, la més atractiva per a la seva dinamització turística, s'allarga fins a quatre o cinc setmanes (entre els mesos de maig i juliol), depenent de l'altitud de la finca. **Si l'objectiu primordial és fer-ne olis, el productor haurà de collir la flor quan la planta estigui en un 30% de floració**, mentre que un terç hauria d'haver florit ja i, un darrer terç, encara per florir. En aquest estadi és quan s'obté el rendiment més alt d'una finca.

La destinació com a oli essencial fa necessari, en els processos industrials com a Castella, que hi hagi destil·ladores ben a prop dels camps de cultiu per poder dur a terme la transformació d'una forma immediata, evitant que es perdin les substàncies volàtils dels olis o es produeixi la fermentació.

◆ Una abella s'atura sobre les flors de l'espígol cultivat per Apícola Junedenca.

La pluja danya cultius i talla camins al Segrià i les Garrigues

REDACCIÓ • Castellldans

Les pluges que van caure a principis de setembre durant tres dies a les Garrigues i el Segrià van deixar fins a 75 litres per metre quadrat, aproximadament, segons la població, tot i que en algun punt va poder arribar al centenar. No van ser xifres extraordinàries i, de fet, és una quantitat molt benvinguda per a l'agricultura local, però en alguns punts de Ponent **l'aigua va provocar danys considerables, amb finques negades, camins esborrats, argalls i dificultats per circular per alguna carretera.**

Són zones on en els últims anys s'han concentrat grans plantacions intensives, d'olivers o de pistatxers, com les que hi ha entre Castellldans, el Cogul i l'Albagés arran de l'expansió del canal Segarra-Garrigues i la concentració parcel·laria que hi va associada. **L'arranjament d'aquestes finques de cultiu jove ha suposat en molts casos l'eliminació d'espones i bancals, donant lloc a grans extensions agrícoles on l'aigua no drena com abans i corre per la vall.** "Els nostres padrins

◆ La pluja va deixar fins a 75 litres per metre quadrat en algunes zones.

si feien espones era per alguna cosa", explica un veí de Castellldans als peus de la Serra Fosca, a pocs metres de l'encreuament de la pista del Cogul amb la C-233, on ara l'aigua circula com un rierol pel mig d'una d'aquestes noves plantacions d'olivers i creua la pista. "L'aigua mai havia baixat per on baixa ara", afegeix.

Segons l'alcalde de Castellldans Conrad Llovera, l'aigua va provocar danys

perquè s'havien destruït sense permís molts marges de pedra que limitaven les finques i frenaven l'aigua quan hi havia pluges importants. Asseguren denunciar-ho a la Generalitat amb la valoració dels danys.

Un exemple és **un gran camp de pistatxers d'un grup d'inversió que, per fer-lo, va eliminar els bancals que hi havia.** A la part més baixa d'aquesta finca, l'aigua va arrencar part dels arbres i dels tubs de reg que van anar a parar al camp del costat, una finca d'ametllers que també havia quedat greument afectada i que, segons Llovera, fins a l'adequació del camp de pistatxos no havia tingut cap problema per inundació. Entre les dues finques hi ha un camí municipal que també va quedar afectat.

L'alcalde lamenta la "indefensió" del municipi davant d'aquests moviments de terres de "grans multinacionals" que no compten amb els permisos municipals. Per això, avisa que **emprendran accions legals perquè aquestes empreses no puguin adequar les finques com vulguin, ja que això provoca danys per valors de milers d'euros.**

◆ Arran de l'expansió del canal Segarra-Garrigues, s'han arranjat moltes finques.

NOTÍCIES

SINDICATS

Els sindicats reivindiquen les seves demandes al nou conseller d'Agricultura de cara al seu mandat

► FOTO: Unió de Pagesos.

REDACCIÓ • Lleida

Els membres de la Comissió Permanent Nacional d'Unió de Pagesos i els responsables del sindicat JARC es van reunir el dia 28 d'agost amb el nou conseller d'Agricultura, Òscar Ordeig, escollit recentment pel flamant president de la Generalitat, Salvador Illa. En la trobada, la primera que el nou titular ha mantingut amb organitzacions agràries, els representants sindicals van reivindicar al nou executiu català les seves demandes en defensa del sector i de l'espai agrari.

Durant la trobada, Unió de Pagesos va reiterar a Ordeig les exigències que ja va formular i compartir a les formacions polítiques durant la campanya de les darreres eleccions al Parlament. Entre aquestes, hi figuren mesures per tal de garantir el relleu generacional de les explotacions agràries de casa nostra així com la seva viabilitat econòmica, mitjançant eines com ara la regulació catalana de les llotges de preus, la modificació de la regulació dels contractes tipus o la inclusió de tots els sectors i de la integració ramadera a l'Observatori de preus agroalimentaris i el reforç del CadeCAT per assegurar el compliment de la llei de la cadena alimentària.

Al mateix temps, el sindicat també va posar un èmfasi especial en mesures per tal d'adaptar els conreus i explotacions a les circumstàncies derivades del canvi climàtic, sobretot per fer front a situacions de sequera com la que viu el camp català des de fa mesos.

POLÍTICA

Nomenen Víctor Sas secretari d'Agenda Rural, i Cecília Hill, cap de Comunicació d'Agricultura

REDACCIÓ • Barcelona

El nou govern de la Generalitat ha escollit dos lleidatans per ocupar càrrecs de responsabilitat política, tots dos al departament d'Agricultura. La torregrossina Cecília Hill Ibáñez és ja la cap de Comunicació de la conselleria. Nascuda el 1985, fins ara havia estat assessora de comunicació del PSC a la Diputació de Lleida.

El fins ara tècnic de la Comunitat de Regants Garrigues Sud, el granadellenc Víctor Sas Lamora, ha estat nomenat secretari d'Agenda Rural. Substitueix Oriol Anson, que havia exercit aquest càrrec des del 2021. Sas, nascut el 1989, és enginyer agrònom i màster en enginyeria agronòmica per la Universitat de Lleida i assessor olivícola.

AGRICULTURA

Els costos de producció de raïm i del vi augmenten un 25% a partir del darrer estudi de la Taula del Cava

REDACCIÓ • Barcelona

Ala Taula del Cava del passat juliol, es va presentar l'estudi sobre els costos de producció de raïm i d'elaboració del vi base cava de l'any 2024. Aquest estudi, encarregat per l'INCAVI al Centre de Recerca en Economia i Desenvolupament Agroalimentari, indica que hi ha un increment dels costos de producció del voltant del 25%. Per a la varietat macabeu, aquest cost ara és de 0,45 €/kg, per a la xarel·lo 0,46 €/kg i per a la parellada 0,50 €/kg, amb la mà d'obra familiar inclosa que se situa entre 0,10 i el 0,13 €/kg. Enguany, com a novetat, l'estudi ha tingut en compte el cost de la mà d'obra familiar, cosa que ha donat resposta, així, a una petició del sector.

NOTÍCIES

MERCAT

UP denuncia que el Grup Borges incompleix els acords amb els productors de pistatxo

ACN · Tàrrrega

Unió de Pagesos ha denunciat que el Grup Borges incompleix els acords amb els pagesos als quals va animar a cultivar pistatxos en l'àmbit del canal Segarra-Garrigues, principalment a Tàrrrega però també a Verdú, les Borges Blanques, Juneda i algunes poblacions del Segrià. Sergi Martín, responsable nacional de Fruita Seca d'UP, va explicar recentment que es tracta d'uns 70 pagesos que conreen unes 500 hectàrees i que ara han decidit trencar els contractes amb Borges per buscar altres operadors i poder rebre un preu just per poder seguir amb les seves produccions. A més a més, segons UP, Borges hauria deixat "en via morta" la planta de processat que tenia projectada a la zona.

CERTÀMENS

Neix a les Borges Blanques el Fòrum de l'Oli d'Oliva Verge Extra de Catalunya

REDACCIÓ · Les Borges Blanques

El Pavelló de l'Oli de les Borges Blanques acollirà el pròxim dia 2 d'octubre la primera edició del Fòrum de l'oli d'oliva verge extra de Catalunya, organitzat per l'ajuntament amb la direcció general d'Empreses Agroalimentàries. Està plantejat amb quatre taules rodones, cadascuna sobre un àmbit del món de l'oli: la producció, la gastronomia, la salut i la comercialització. La jornada, d'inscripció gratuïta, durarà matí i tarda i comptarà amb la intervenció de 24 ponents, distribuïts en les quatre taules rodones. Hi ha enginyers, consultors turístics, investigadors, cuiners, nutricionistes, economistes, periodistes i representants de la DOP Garrigues, entre moltes altres veus.

REGADIUS

Obres al Pla d'Urgell i les Garrigues en la modernització del Canal d'Urgell

◆ FOTO: ACN.

REDACCIÓ · Castellserà

La primera fase de les obres de modernització del Canal d'Urgell ja està en marxa i inclourà la construcció d'una bassa per regular l'aigua a la infraestructura a l'altura dels Nou Salts de Juneda i el revestiment de la llera de la Quarta Séquia en el tram entre el Collet i els Nou Salts. Són actuacions aprovades per la Comunitat de Regants la tardor del 2022 fruit d'un conveni amb l'empresa pública Seiasa que preveuen invertir 28 milions d'euros (sense IVA) cofinançats amb fons Next Generation [v. SomGarrigues, 594]. El projecte farà tres basses (a Castellserà, a Penelles i a Juneda) i revestirà alguns punts del canal principal i de dues séquies.

La bassa junedenc, que es començarà a construir el 2025, servirà tant per ajustar la demanda i l'oferta d'aigua com per alimentar dos sectors de reg ubicats per sota del canal auxiliar, unes 4.000 ha. Les obres a la Quarta Séquia, completaran les del 2013-2014 i deixaran nou el tram d'uns 2 km entre el Collet i els Nou Salts. Fonts de la comunitat diuen que es tracta d'un nou model de revestiment que s'ajustarà més a l'entorn, mentre que entitats ambientalistes en recelen. La banda dreta s'habilitaria pel pas de vehicles i l'esquerra, amb una plantada a la part exterior, seria una "via verda" pel pas de caminants i ciclistes. Totes aquestes intervencions s'executaran en dues etapes diferents, entre l'octubre d'enguany i el març del l'any que ve, i entre l'octubre del 2025 i el març del 2026.

— Agost —

Havia de fer totes les vacances de professor al poble de sa mare. La tieta s'havia mort sobtadament per Carnaval -en plena rua i feliçment disfressada de Tintín- i li havien encomanat de desmantellar la casa per posar-la a vendre. Per Sant Joan s'hi va instal·lar, per Santa Anna ja havia buidat armaris i golfes i etiquetat els ítems segons brossa, Càritas, wallapop i tresor familiar, i s'havia reservat la biblioteca pel mes d'agost. Al matí separava els llibres que es mereixien una revisió atenta i a la tarda se'ls emportava a les piscines i els repassava sota l'ombra del desmai, cosa que no podia fer al juliol perquè la canalla desfermada de cursets i esplais envaïa sorollosament el recinte. L'agost era més assossegat i això li agradava. Aquella tarda va començar a fullejar una petita història gràfica del poble. A les fotos encara hi reconeixia cases i racons; *que poc ha canviat amb tants anys*, va pensar mentre mirava el peu de foto que deia 1911. Però allò que més el va sorprendre fou la foto d'una senyora, amb vestimenta de camp i una cistella tan pesant que la feia torçar, passant per la vora d'un camí: "Portant el dinar als homes de casa. Feines del batre. Agost de 1924", llegia. La cara de la dona era arrugada, morena i decidida, ni reia ni estava enfadada, i no podia deixar de mirar-la, com volent conversar amb ella i preguntar-li per la calor, la roba, la distància caminada, l'àpat que havia preparat, la rutina, les converses, la seva vida familiar, els estris de cuina... Hi va somiar unes quantes nits. Per Sant Ramon va trucar a sa mare i li va dir que ell mateix comprava la casa, que es quedava al poble.

És lluna nova. Després de sopar el Florenci s'asseu davant del ventilador. Encén la tele, canvia de canal, però no li agrada res. Passa pel lavabo, obre l'aixeta i es pentina. Destapa ampolla de Brumel. Va fins a l'habitació. Obre l'armari. Es posa una camisa de màniga curta a ratlles. Pren la cadira plegable i baixa a la plaça. S'afegeix a un dels grups que la fan petar. El Florenci riu d'algun acudit, però ell és discret; es limita a escoltar. Observa la canalla al voltant de la font. I llavors s'adona que a l'altra banda de la plaça hi ha instal·lada una gelateria ambulat. Al Florenci li falta temps per anar a comprar un gelat. Una parella de noies joves hi tragina. El Florenci llegeix els sabors escrits sobre les tapes metàl·liques dels recipients. Una de les noies informa el Florenci que els gelats son vegans i elaborats amb fruita cent per cent natural, sense sucres afegits. Al Florenci ja li està bé; el té alt. Demana un cucurutxo amb dos sabors: de maduixa i de pinya. Treu el moneder de la butxaca i, mentre paga, les boles es van desfent. Es desfan tan ràpid que el Florenci no té temps ni de fer dues passes que s'ha d'aturar i fer maniobres amb el cucurutxo per evitar que regalimi. Posa el focus en acabar primer la maduixa. Però amb les maniobres les boles es desprenen de la cucurulla i, al mateix moment que impacten a terra, salten els ploms i el poble es queda a les fosques. No es veu res. Només dues boles fluorescents al terra que, amb un gradient digne d'espectacle cabaretístic, il·luminen el Florenci palplantat amb el cucurutxo buit a la mà.

Natàlia Lloreta

Quim Torres

Gabriel Pena

ecobalsas

Impermeabilización y rehabilitación de balsas para agua y purines.
Instalación de cubiertas flotantes

ecobalsas@ecobalsas.com - www.ecobalsas.com

Partida La Femosa, 21, 25197 LLEIDA Tel. 973 050 077 - 609 742 171

project

enginyeria + arquitectura

memòries Next Generation EU
legalització solar fotovoltaica
certificats energètics
inspeccions d'edificis ITeS
cèdules d'habitabilitat
obres menors
rehabilitacions
projectes d'instal·lacions
activitats industrials
obertura de botigues
magatzems i naus

c. paer casanovas, 40 bx, 25008 Lleida _ 973243816 _
www.projectlleida.com

El teu especialista en solucions energètiques

SOLENVER

Soluciones energéticas

Energía solar
fotovoltaica

Cooling
solar

Eficiència
energètica

Pol. Industrial Les Comes,
C/ Marinada 37
25123 Torrefarrera (LLEIDA)

973 788 888
680 188 690
600 468 402

www.solenver.com
admin@solenver.com

programació escènica octubre/desembre 2024

TRIBUT A ERIC CLAPTON

dissabte 5 octubre 20:00h
Música

Un dels millors tributs a la figura d'Eric Clapton, de la mà del guitarrista i cantant Xavier Soranells i la seva banda. Un tribut de primera classe i de nivell internacional.

SIGUES TORTUGA

Xip Xap Teatre

diumenge 13 octubre 18:00h
Teatre familiar
a partir de 4 anys

Una meravellosa faula que ens parla de la importància de viure i gaudir les coses d'una forma tranquil·la i sense presses.

OBLIVION

Cia. Silvia Batet

dissabte 19 octubre 20:00h
Dansa

Una preciosa i hipnòtica coreografia que va enlluernar el Festival Grec l'any 2021. Guanyadora de diferents premis, és una d'aquelles peces que no us podeu perdre.

POLS DE DIAMANT

amb Dafnis Balduz
i Albert Salazar

dissabte 9 novembre 20:00h
Teatre

Un text nominat als Premis de la Crítica i als Premis MAX. Inspirat en un estigmatitzat cas real que va ser un autèntic linxament mediàtic.

THE POSTMAN

Txema Muñoz

diumenge 17 novembre 18:00h
Màgia familiar

Un espectacle de màgia i humor gestual per a tots els públics. Una obra que planteja més preguntes que respostes, busca la bellesa i, sobretot, ens diverteix i emociona.

INCURSIÓ SOCIAL

Estrena oficial

dissabte 30 novembre 20:00h
Teatre social

Un projecte experimental i singular que incideix amb col·lectius vulnerables, on, a través de les arts escèniques, es converteixen en creadors i protagonistes d'una experiència teatral.

ELS OSSOS DE L'IRLANDÈS

Teatre Nu

divendres 13 desembre 20:00h
Teatre

Una obra amb un trio d'actors excel·lents que ens parla de l'amistat, centrant-se en el fracàs, en tot allò que les persones arrossegueu i que moltes vegades voldríem enterrar.

UN TROS DE PA

Les pinyes

diumenge 15 desembre 18:00h
Teatre familiar
a partir de 2 anys

Una experiència visual, sensitiva i divertida sobre l'origen del pa. Hem pensat alguna vegada d'on ve el pa que arriba a la taula? Una proposta ideal per al públic més petit (i no tan petit).

El tímid salt de la somera al tractor que va revolucionar el camp lleidatà

Des que a principis de segle XX van arribar les primeres notícies sobre l'arribada del tractor a les terres de Lleida, la seva implantació no va generalitzar-se entre els nostres pagesos fins a cinquanta anys més tard. A partir d'aleshores, el seu ús augmentaria exponencialment la producció agrària i va significar tot un revulsiu per al sector. Els animals de tracció van quedar per al record i la manera de treballar el camp de tota una generació va desaparèixer per sempre més.

REDACCIÓ • Les Borges Blanques

FOTOS • Arxiu de Fira de Mollerussa i revista *Producción*

L'arribada del tractor a Ponent va ser un fet poc sobtat, fruit d'un procés gradual i especialment carregat de lentitud. No va ser fins ben entrada la segona meitat del segle XX quan podem dir que el tractor va implantar-se de forma homogènia i generalitzada entre els nostres pagesos. Però tenim una sèrie d'antecedents previs que ho van fer possible. **José Trepas (Tàrraga, 1914)** havia iniciat la fa-

bricació en sèrie de màquines per a la producció farratgera i cerealícola. Pel que sembla, el 1933 ja es comercialitzaven a Espanya un total de vint-i-dues marques de tractors. I va ser l'any 1955 quan Motor Ibérica va posar en funcionament a Barcelona la primera planta de l'estat espanyol per a la fabricació de tractors, que va comercialitzar amb la marca Ebro.

El camp català no es tractoritzà fins a partir de la meitat de la dècada dels anys cinquanta. Durant un període de vint anys seguits, es van incorporar quatre mil tractors nous de mitjana anual. El procés s'havia fet imparable.

◆ Una demostració de tractor a Lleida el 1921.

◆ Una imatge de Fira de Mollerussa de l'any 1945, quan encara la somera i els carros n'eren els protagonistes.

Una implantació lenta

En qualsevol cas, el desembarcament dels tractors al camp català es va anar fent de forma tímida i gradual, sobretot en els seus inicis. De fet, la Guerra Civil va ser un episodi que va alentir substancialment la seva implantació.

Un cop acabat el conflicte armat, la misèria rondava tots els pobles de les nostres comarques i molts dels joves havien mort al front o desaparegut durant la repressió. **No hi havia cap mena de condició que pogués afavorir la mecanització agrària, que**

als anys 20 i 30 havia anat fent alguns primers passos. Va caldre esperar que les noves generacions arribessin a la majoria d'edat per poder conduir (aleshores als 21 anys) i al desenvolupa-

ment econòmic del *desarrollismo* franquista per començar a veure tractors i motocultors pels trossos, sobretot en els de regadiu. Fins aleshores, cavalls, rucs i mules van continuar llaurant els nostres camps.

Un exemple d'aquest lent procés el tenim a la Cooperativa de la Granadella, que va adquirir el seu primer tractor l'any 1958, culminant un procés de valoracions i discussions de gairebé deu anys.

Als petits pobles de Ponent, els canvis van anar arribant també a poc a poc. A les cases es van començar a comprar neveres i rentadores, televisors en blanc i negre i telèfons, cotxes utilitaris i els primers motocultors. **L'arribada dels primers tractors a Ponent durant els anys quaranta va començar a alleugerir el treball dels pagesos, fins aleshores exclusivament manual.**

A més, amb l'arribada del tractor es van produir molts fets col·laterals. El més dramàtic va ser

Després de la Guerra Civil, la misèria i la mort de molts joves va alentir l'arribada del tractor

◆ La Fira de Sant Josep de Mollerussa als anys setanta, quan estava totalment mecanitzada.

una reducció dràstica de la mà d'obra pagesa. Molts agricultors, els assalariats, van haver d'emigrar a les ciutats durant els anys seixanta i, els que van quedar, van passar a ser minoria, amb la conseqüent pèrdua de pes social i econòmic. Però van haver altres conseqüències més positives, com la revalorització de l'ofici de ferrer o l'augment de l'amplada dels camins rurals per permetre el pas dels nous vehicles. Des del principi, els pagesos de Lleida van entendre que la mecanització agrària seria imprescindible per incrementar les produccions agrícoles. Al primer cens de maquinària oficial, del 1932, la província de Lleida tenia més del 5 % dels tractors que treballaven a Espanya. **El 1962 a Lleida hi havia el 7,5% dels tractors de tot l'estat quan la població de la província era de 334.878 habitants i representava només l'1,1% de la població espanyola en aquell moment.** La superfície agrícola dedicada a la fructicultura anava augmentant ràpidament a la província.

El 1962 ja hi havia plantades 560 hectàrees de perers, molta més superfície que la majoria d'altres zones actualment productores de fruita. Aquest fet justifica la gran proliferació d'equips adaptats a la fructicultura. **La majoria dels tractors censats el 1962 eren de dos eixos i d'entre 27 i 56 cavalls, potències habituals en tractors fruiters en aquells temps (actualment poden arribar a superar els 400 cavalls).**

Els certàmens finals

Lleida va acollir l'any 1921 la primera Exposició de Maquinària Agrícola, que es repetiria set anys després. La fira es va celebrar entre els dies 1 i 10 d'abril d'aquell any, organitzada per la Mancomunitat de Catalunya per mitjà de l'Institut de Mecànica aplicada agri-

Les terres de Lleida ja concentraven el 5% dels tractors de l'estat espanyol l'any 1932

cola. Va ser presidida per l'aleshores president (i arquitecte) Josep Puig i Cadafalch, amb Antoni Bergós de secretari de la comissió organitzadora. **El primer d'abril a les tres de la tarda es va celebrar la inauguració i els sis dies següents es va procedir a les proves (i fins i tot a un concurs) que els primers tractors vistos a les terres lleidatanes** farien en camps dels afores de Lleida, a la finca de Manuel Raventós, a Raïmat, on ara hi ha les vinyes del popular celler. Tractors de les marques Titan Doering, Case, Somua, Saunderson o Hart-Parr, tots fabricats encara a l'estranger, van ser dels primers que es van exhibir durant el certamen. Els assistents eren la majoria grans terratinents, els únics que es podien permetre una inversió d'aquelles característiques. Fins que no es va consolidar el tractor al camp lleidatà, la fira de bestiar de Verdú era la cita de referència per als agricultors de tot Ponent. Se celebrava des de feia cinc segles, des de la concessió de permís reial al 1378 de part del rei Cerimoniós a l'abat de Poblet. El certamen va perdurar fins a finals de la dècada dels seixanta, quan ja la mecanització del camp va esdevenir absoluta. Un altre certamen que va experimentar canvis a causa de la mecanització del camp va ser la Fira de Sant Josep de Mollerussa. Inaugurada l'any 1872, òbviament els seus inicis estaven marcats per l'exposició d'animals de càrrega. Era una fira més de bestiar que volia donar resposta a les necessitats d'una època. Però aquesta fira s'adaptava i anava reflectint any rere any els canvis produïts al camp i va ser així com, a partir de l'any 1950, i amb l'aparició del tractor com a substitut de la mula, el certamen agafaria un nou rumb iniciant-se un seguit d'exhibicions de maquinària agrícola i ramadera que, a poc a poc, van anar

reemplaçant l'antiga fira de bestiar. **A diferència de la de Verdú (que va acabar desapareixent per sempre), la Fira de Sant Josep va esdevenir sinònim de modernització de l'agricultura i ramaderia lleidatanes.** L'adaptació als nous temps i a les noves màquines va portar, al llarg dels anys 60 i 70, un creixement espectacular d'aquesta manifestació firal.

Homenatge

En el marc de la celebració del 50è aniversari de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agroalimentària i Forestal de Lleida, l'any passat es va homenatjar el tractor, entès com "un dels elements que ha facilitat el desenvolupament agrari de les terres de Lleida i que ja era objecte d'estudi als primers plans acadèmics de l'escola amb l'assignatura Motors i Màquines Agrícoles", indiquen fonts universitàries.

Per aquest motiu, **es va instal·lar al campus de l'escola un John Deere 1035 EV, model que va ser àmpliament utilitzat en explotacions agrícoles lleidatanes per les seves reduïdes dimensions.** Tot i que va ser un model dissenyat per a finques vitivinícoles, les seves mides i la seva maniobrabilitat van fer que també fos molt utilitzat en explotacions de fruita. El tractor es va fabricar a Espanya entre el 1977 i el 1979 i, concretament, el model exhibit a l'escola es va matricular l'any 1978. A més a més, el mateix model de tractor ja havia treballat les finques experimentals de l'escola entre finals dels anys setanta i principis dels vuitanta.

La història del tractor al món

No va ser fins que Europa va entrar a l'era de les màquines de vapor al segle XIX quan es va fer possible el naixement de la maquinària agrícola motoritzada al món. **Els primers tractors de vapor van ser inventats el 1856 i el 1873 per Alabart a França i RC Palvin als Estats Units, respectivament.**

Els tractors inicials eren voluminosos i cars, incòmodes d'utilitzar i sovint requerien diverses persones per operar. Eren aptes per al conreu als camps extensos, i els agricultors individuals comuns no se'ls podien permetre.

A principis del segle XX, països com Suècia, Alemanya, Hongria i el Regne Unit produïen quasi al mateix temps tractors propulsats per motors dièsel de combustió interna. **Durant la Primera Guerra Mundial, a causa del conflicte armat, l'escassetat de mà d'obra i l'augment dels preus dels productes agrícoles, es va promoure el desenvolupament de tractors de conreu.** Entre els anys 1910 i 1920 es va produir una aferrissada competència entre els tractors propulsats per màquines de vapor i els de combustió interna. Aquests últims acabarien demostrant una major superioritat i imposant-se al mercat.

◆ Els tractors a Mollerussa, un atractiu fraire.

La cua de cavall

Herba molt utilitzada contra els trastorns del sistema urinari i circulatori, sobretot contra els còlics de ronyó i com a depuratiu, amb infusions que poden combinar altres plantes com l'ortiga.

REDACCIÓ • Airy Gras

IL·LUSTRACIÓ • Heura Gaya

Cua de cavall, herba nusera, nusets o rellotgets són els noms populars més emprats a les nostres terres per denominar les espècies del gènere *Equisetum*.

Els equisets formen un grup de plantes vasculars molt antic. **Són plantes herbàcies que no produeixen flor ni grana i que es multipliquen per espores. Són molt característiques per tenir tiges articulades i fistuloses, amb un verticil de fulles soldades, formant aquests nusos que li donen el nom popular.** En les tiges fèrtils, de color bru rogenc, és on trobem els esporangis, aquestes no tenen fulles ni ramificacions.

El seu hàbitat natural són els boscos caducifolis humits i les jonqueres, així com també herbassars i horts de regadiu. És en aquests darrers dos hàbitats on el podem trobar de forma més comuna a Ponent.

La cua de cavall és una herba molt utilitzada a nivell popular, ja que s'empra per a tractar trastorns del sistema urinari i circulatori majoritàriament. El seu ús més comú és per a fer orinar o altrament dit com a diürètic, així com també per als còlics de ronyó. A nivell circulatori, s'usa com a depuratiu ja sigui sol o acompanyat d'altres plantes amb funció similar com podria ser l'ortiga (*Urtica urens*) o el card marià (*Silybum marianum*), entre d'altres. També s'utilitza per a fer baixar la pressió. En tots els casos s'utilitza la part aèria estèril en forma d'infusió.

A banda dels seus usos medicinals, també és citada com a adob i per ensulfatar els arbres ja sigui sola o amb altres plantes com l'alfals (*Medicago sativa*) o l'ortiga (*Urtica urens*). Per a aquest tipus d'ús, es deixa macerar la planta en ai-

gua durant un temps i després s'aplica. **També és emprat com a fregall d'estris o utensilis metàl·lics, utilitzant la planta directament.**

Per últim, destacar el seu ús com a joc per als més menuts, ja que aquests s'entretenien a desmuntar i muntar els entrenusos de l'herba.

MOBILIARI I ESTUDI D'INTERIORISME CAPDEVILA LOFT

C. Vilaclosa, 12 / T. 973 602 005
25230 Mollerussa LLEIDA
info@capdevilaloft.com
@capdevilaloft www.capdevilaloft.com

CUINES IL·LUMINACIÓ CORTINES OFICINA

Som pagesos i ramaders COM TU

ASAJA - ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS AGRARIS DE LLEIDA

Enric Pubill, 18 altell 1ª · 25005 Lleida
Tel. 973 234 326 · 619 964 785 - Fax. 973 231 015
www.aeall.net · agraris@aeall.net

OFICINA A LES GARRIGUES · Nou, 3 · 25178 Bovera

Serveis de l'entitat

- Assessorament tècnic i jurídic
- Tramitació de la P.A.C
- Plans de millora
- Incorporació de joves agricultors
- Adecuació de granges a la nova normativa
- Cursos de formació gratuïts (Manipulador fitosanitari, ecocondicionalitat i bones pràctiques agràries, riscos laborals...)
- Assegurances agràries
- Gestió de temporers
- Possibilitat de participar a les taules sectorials
- Revista mensual amb tota l'actualitat del sector agrícola-ramader

2 línies d'ajuts per a persones emprenedores i empreses del món rural

1

Tiquet Rural

Per a **autònoms, cooperatives no agràries i microempreses** que vulguin crear activitat econòmica no agrària o bé adquirir una microempresa en traspàs als territoris LEADER de Catalunya.

Ajuts destinats a la implementació d'estratègies de desenvolupament rural a través del Tiquet Rural en el marc del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2022 (operació 19.02.01).

ESCANEJA'M!

2

Ajuts a la inversió

Ajuts
LEADER

Per a la **creació, ampliació i millora d'empreses** i per a inversions no productives que facin les **entitats públiques**.

O troba més informació
sobre aquests i altres ajuts a
leaderponent.cat

Associació Leader
de Ponent

Generalitat
de Catalunya

GOVERN DE CATALUNYA

Cofinançat per
la Unió Europea

Agència
Rural de
Catalunya

Xarxa de productors Aliments del territori

El patrimoni agroalimentari i gastronòmic de Lleida

La web-app de la xarxa **'Aliments del Territori i tu'** és l'eina de difusió i promoció dels productes de proximitat de les terres de Lleida, Pirineu i Aran. El millor aparador per a donar a conèixer els nostres productes on els usuaris tenen al seu abast una informació àmplia i detallada de l'oferta agroalimentària del territori.

Fomentar el consum d'aliments de proximitat, reconèixer la feina de la pagesia, la dels productors i restauradors per contribuir al desenvolupament rural, l'impuls de l'economia i la internacionalització de la demarcació de Lleida.

alimentsdelterritori.cat

